

The Effect of Teaching Questioning Skills on Types of Pre-School Teachers' Questions*

D. Neslihan BAY**

Fatma ALİSİNANOğLU***

Received: 07 March 2012

Accepted: 14 November 2012

ABSTRACT: The aim of this study is to identify types of pre-school teachers' questions, and to investigate the effect of teaching questioning skills on types of pre-school teachers' questions. In this before-and-after case study, 2 teachers teaching 5-year-olds were involved based on criterion sampling. After pre-observation, "Teaching Questioning Skills Program" was implemented. Then, post-observation was done. We found out that while 6.9% of the questions asked by Teacher A were open-ended beforehand, 34.5% of those were open-ended after program implementation while 30.4% of the questions asked by Teacher B were open ended beforehand, 60.8% of those were open-ended after program implementation. All in all, pre-school teachers asked a great number of closed-ended questions. However, after program implementation, the number of open-ended questions increased.

Keywords: pre-school, teacher, questioning skills, type.

Extended Abstract

Purpose and Significance: The role of teachers in pre-school environments is to provide meaningful activities that let children make decisions, discuss, and solve problems through questions (Jalongo & Isenberg, 2000). In pre-schools, questions like "Let's move the home furniture somewhere else in the classroom. Where should we put the furnitures? Is here or there better? Let's consider the reasons why should or shouldn't we do this? Will everyone have to participate in this change? Are there easier ways of moving furniture than collecting the pieces?" are the questions that provide problem solving and thinking (Warner & Sower, 2005). Effective questions also stand for effective teaching. Teachers' questions are important in terms of expliciting children's thoughts, and arousing wonder (Büyükalan-Filiz, 2007). Thinking first occurs during infancy (Storey, 2004). Thinking develops by asking questions on a topic (Özden, 1999). Asking questions at different cognitive levels helps critical thinking (Sanders, 1966). Chappella, Crafta, Burnardc, & Creminb (2008) identified that questions asked by teachers on possibilities cause children to think also on possibilities. Therefore, planned and appropriate questions make children think effectively (Dağlıoğlu & akır, 2007; Duster, 1997; Gall, 1984; MacNaughton & Williams, 2004; Sönmez, 2007; Zucker, Justice, Piasta, & Kaderavek, 2009).

*This study is a part of an unpublished doctoral dissertation completed in 2012.

**Corresponding author: Assist. Prof. Dr., Gazi University, Ankara, Turkey, neslihanbay@gazi.edu.tr

***Prof. Dr., Gazi University, alisinan@gazi.edu.tr

In this research, we aimed to identify types of pre-school teachers' questions, and to investigate the effect of teaching questioning skills on types of pre-school teachers' questions. In line with this purpose, research questions addressed in this study were as follows: (1) What type of questions pre-school teachers ask? (2) Does teaching questioning skills affect types of questions pre-school teachers ask? This study is of great significance since it is a preliminary one in Turkey that investigates questioning skills of pre-school teachers, and makes a contribution to the importance of questioning at pre-schools.

Methods: In this before-and-after case study, teaching questioning skills program was implemented after pre-school teachers' types of questions had been identified. Then, questioning skills of teachers were observed, and findings were evaluated. The participants were selected based on purposeful sampling. Although schools were determined through convenience sampling, teachers were selected through criterion sampling. Hence, two teachers teaching 5-year-olds were selected. That those were different from each other in terms of experience and areas of graduation will make variation among cases. To identify types of questions asked, all activities of those two teachers were videotaped for a day before and after program implementation. Observations were conducted in classrooms, in natural settings. Observation notes were then coded by three researchers according to types of questions. To determine the effect of teaching questioning skills program on teachers' types of questions, Chi-square results and frequencies were provided.

Results: Findings revealed that Teacher A asked totally 58 questions during pre-observation. Among all, 54 (93.1%) were closed-ended, 4 (6.9%) were open ended. It can be concluded that Teacher A asked closed-ended questions more than open-ended ones. During post-observation, Teacher A asked 197 questions. Among all, 68 (35.5%) were open-ended, 129 (65.5%) were closed-ended. It is clear that the number of open-ended questions increased. During pre-observation, Teacher B asked totally 92 questions. Among all, 64 (69.6%) were closed-ended, 28 (30.4%) were open-ended. Closed-ended questions were asked more than open-ended questions. During post observation, Teacher B asked 148 questions. Among all, 90 (60.8%) were open-ended, 58 (39.2%) were closed-ended. It is clear that the number of open-ended questions increased. As a result of Chi-square analyses to determine the effect of teaching questioning skills program on types of questions of Teacher A and B, we found out a significant difference between types of questions asked before-and-after implementation at .01 level. This significant difference showed the effectiveness of the program in types of questions of Teacher A and B.

Discussion and Conclusions: Closed-ended questions restrict children's responses and the possibility of improving thoughts (Goodwin, Sharp, Cloutier, & Diamond, 1983; MacKay, 1997; Wilen, 1991). Thus, responses consist of one or several words

(Johnston, Halocha, & Chater, 2007; Sönmez, 2007; Taşpınar, 2009). On the other hand, open-ended questions help children use wide areas located in their schemata. Children take many possibilities into consideration by thinking in a different way (Carn, Bass, & Contant, 2005). Thus, open-ended questions are considered as appropriate for cognitively challenging talks because open-ended questions restrict children's responses less (De Rivera, Girolametto, Greenberg, & Weitzman, 2005; Van Kleeck, Van der Woude, & Hammett, 2006). Wasik, Bond and Hindman (2006) identified that children intend to speak more and gain more vocabulary as a result of teachers' open-ended questions in activities such as story reading. Thus, open-ended questions are effective in improving children's abstract vocabulary and in fostering their use of vocabulary (Van Kleeck, Van der Woude, & Hammett, 2006; Zucker, Justice, Piasta, & Kaderavek, 2009). In their study on the responses of children to the questions of their teachers, De Rivera, Girolametto, Greenberg, and Weitzman (2005) identified that children responded to open-ended questions at a higher rate. As a result of this, they suggested the necessity of asking more open-ended questions. The increase in open-ended questions asked by Teacher A and B after teaching questioning skills program can be regarded as satisfactory in line with related literature.

Soru Sorma Becerisi Öğretiminin Okul Öncesi Öğretmenlerinin Sorularının Yapısı Üzerine Etkisi*

D. Neslihan BAY**

Fatma ALİSİNANOĞLU***

Makale Gönderme Tarihi: 07 Mart 2012

Makale Kabul Tarihi: 14 Kasım 2012

ÖZET: Araştırmanın amacı, okul öncesi öğretmenlerinin sorularının yapısının ortaya konulması ve soru sorma becerisi öğretiminin öğretmenlerin sorularının yapısı üzerine etkisinin incelenmesidir. Araştırma, nitel araştırma çeşidi olan “Öncesi-Sonrası Örnek Olay Çalışması”na göre tasarlanmıştır. Araştırmada, amaçlı örnekleme yöntemlerinden biri olan kolay ulaşılabilir durum örnekleme göre anaokulu, ölçüt örnekleme göre de 5 yaş grubu 2 öğretmen katılımcı olarak belirlenmiştir. Araştırmada öğretmenlerin *ön gözlemleri* yapıldıktan sonra bir hafta ve 12 saatten oluşan “*Soru Sorma Becerisi Öğretim Programı*” uygulanmış ve daha sonra öğretmenlerin *son gözlemleri* yapılmıştır. Öncesi ve sonrası ile örnek olayın bütünüyle ortaya konulabilmesi için betimsel analiz yapılmıştır. Öğretmen A'nın soru sorma becerisi öğretimi öncesinde sorularının %6.9'u açık uçlu, öğretim sonrasında ise bunun %34.5 olduğu, Öğretmen B'nin öğretim öncesinde sorularının %30.4'ü açık uçlu iken öğretim sonrasında ise bunun %60.8 olduğu görülmüştür. Araştırmanın sonucunda, öncesinde öğretmenlerin ağırlıklı olarak kapalı uçlu soru sordukları, öğretim sonrasında ise açık uçlu sorularının oranlarında artış sağladıkları görülmüştür.

Anahtar Sözcükler: okul öncesi, öğretmen, soru sorma becerisi, yapı.

Giriş

Bu çalışma, öncelikle okul öncesi eğitimde öğretmenlerin sordukları soruların önemini vurgulamaktadır. Okul öncesi eğitimde öğretmenler tarafından çocukları düşünmeye yönlendiren sorular sorma, onların çevrelerine karşı ilgi ve meraklarını uyandıran, onları meraklı olmaya teşvik eden önemli bir süreçtir (Cheminais, 2008; MacNaughton & Williams, 2004). Çocuklar çevrelerine karşı daha duyarlı olduklarında sürekli sorular sorarak karşılaştıkları olaylar arasında neden-sonuç ilişkisi kurmaya çalışırlar. Bu yolla çevreyle yoğun etkileşime giren çocuklar, dünyaya ait bilgilerini arttırmaktadırlar (Alisinanoğlu, Özbey, & Kahveci, 2007).

Öğretmen soruları, çocuklardan sözel olarak cevap almayı amaçlayan öğretmen ifadeleri olarak tanımlanmaktadır. Öğretmenler, sınıfta soruları çocukların davranışlarını yönetmek, kazanılan davranışları gözden geçirmek, anlamayı kontrol etmek ve desteklemek amacıyla sormaktadırlar (Lee, 2010). Öğretmenlerin sınıf içerisindeki soruları yapısal olarak iki şekilde, açık ve kapalı uçlu sorular olarak sınıflandırılmıştır (Hargreavers, 1984). Kapalı uçlu sorular evet-hayır şeklinde yanıtlanan, özel olgu ve bilgileri tespit etmek amacıyla sorulan sorulardır (MacKay, 1997). Sorunun cevabı bir ya da birkaç sözcükten oluşmaktadır (Hargreavers, 1984; Johnston, Halocha, & Chater, 2007; Sönmez, 2007; Taşpınar, 2009). Ayrıca, bu soruların tek doğru cevabı vardır (Cheminais, 2008). Bu nedenle kapalı uçlu sorular çocuğun cevabını ve düşüncelerini geliştirme imkânını kısıtlamaktadır (Goodwin, Sharp, Cloutier, & Diamond; 1983; MacKay, 1997; Wilen, 1991). Çocuklar soruda ne

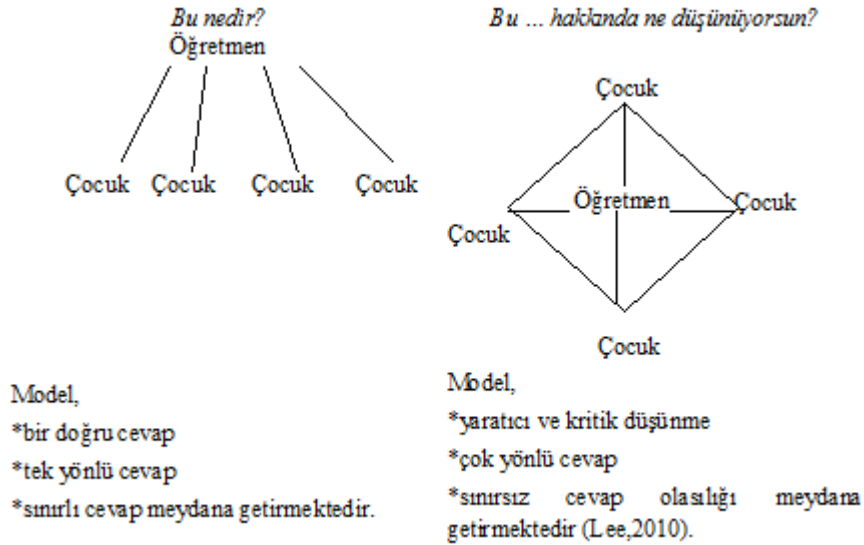
*Bu çalışma, 2012 yılında kabul edilen doktora tezinin bir kısmıdır.

***Sorumlu Yazar:* Yrd. Doç. Dr., Gazi Üniversitesi, neslihanbay@gazi.edu.tr

*** Prof. Dr., Gazi Üniversitesi, alisanan@gazi.edu.tr

istendiğine yönelik fikirleri olmasa bile “evet” ya da “hayır” şeklinde cevap vermektedir (Duster, 1997; Hargreavers, 1984; Paterson, Dowden, & Tobin, 1999).

Açık uçlu sorular ise birçok cevabı olabilen sorulardır (Carin, Bass, & Contant, 2005; De Rivera, Girolametto, & Greenberg, 2005; Hargreavers, 1984; Lee, 2010; Morgan & Saxton, 1991; Storey, 2004). İki soru türünü birbirinden mümkün olabilen doğru cevap sayısı ayırmaktadır (Hargreavers, 1984). Bu sorulara verilen cevaplar, asla doğru veya yanlış değil, sadece ihtimallerdir. Açık uçlu sorular, bir çocuğun, sıradan bir duruma, nesneyi veya fikri deneyip test etmeye çalışan bir bilim adamının bakış açısıyla bakmasını ister (Beaty, 2000). Ayrıca, açık uçlu sorular okul öncesindeki çocukların soyut kelimelerini geliştirmede ve sözcük kullanımlarını hızlandırmada etkilidir (Lee, 2010; Van Kleeck, Van der Woude, & Hammett, 2006; Zucker, Justice, Piasta, & Kaderavek, 2009). Yapılan araştırmalar, okul öncesinde yer alan kitap okuma etkinliklerinde öğretmenlerin üst düzey sonuç çıkarmayı sağlayan açık uçlu sorular sormalarının, çocukların daha fazla konuşmalarını ve kelime bilgilerini artırmalarını sağladığını ortaya koymuştur (Van Kleeck, Van der Woude, & Hammett., 2006; Wasik & Bond, 2001; Wasik, Bond, & Hindman, 2006; Zucker, Justice, Piasta, & Kaderavek, 2009). Bunun yanında açık uçlu sorular, sadece çocukların kendi cevapları hakkında düşüncelerini değil, diğer çocukların cevapları hakkında düşüncelerini de gerektirmektedir.

Bu nedenle soruların yapılarının, özelliklerinin neler olduğunu öğretmenlerin bilmesi gerekmektedir. Ülkemizde okul öncesi öğretmenlerinin sorularının yapıları üzerine bir araştırma bulunmamaktadır. Bu nedenle bu araştırmanın, okul öncesi dönem çocukları üzerinde önemli bir etkiye sahip olan öğretmenlerin soru sorma becerisine yönelik ilk araştırma olmasının, okul öncesinde soru sormanın öneminin ortaya koyması ve öğretmenlerin sorularının yapısal özelliklerini vurgulaması açısından katkı sağlayacağı düşünülmektedir.

Araştırmanın Amacı

Araştırmada okul öncesi öğretmenlerinin sordukları soruların yapısının ortaya konulması ve okul öncesi öğretmenlerinin soru sorma becerilerinin soru sorma becerisi öğretimi ile geliştirilmesi amaçlanmaktadır. Bu amaç doğrultusunda araştırma soruları aşağıdaki şekilde belirlenmiştir:

1. Okul öncesi öğretmenlerinin sordukları soruların yapısı nedir?
2. Soru sorma becerisi öğretimi, okul öncesi öğretmenlerinin sordukları soruların yapısını etkilemekte midir?

Yöntem

Araştırmada nitel araştırma çeşidi olan örnek olay (durum) incelemesi yöntemi kullanılmıştır. Örnek olay incelemesi, bir olayı meydana getiren ayrıntıları tanımlamak, olaya ilişkin olası açıklamaları geliştirmek ve olayı değerlendirmek için yapılmaktadır (Büyüköztürk, Çakmak, Akgün, Karadeniz, & Demirel, 2008). Başka bir ifade ile örnek olay incelemesi; olay, durum ya da bireyler üzerinde odaklanarak derinlemesine inceleme yapılmasını sağlayan nitel araştırmadır (Ekiz, 2003). Yöntem, tek bir olaydan neler öğrenilebileceği sorusuna dikkat çekmektedir (Stake, 2005). Bu nedenle örnek olayın bütünüyle ortaya konulabilmesi için öğretmenlerin etkinlikleri betimlenmiştir.

Araştırma, örnek olay incelemesi çeşitlerinden “Öncesi-Sonrası Örnek Olay Çalışması”na göre tasarlanmıştır. Öncesi-sonrası örnek olay çalışması, belirli bir programın, politikanın ya da kararın uygulanmasının öncesindeki ve sonrasındaki sonuçların değerlendirilmesi üzerine yapılan bir durum çalışmasıdır (Berg, 2009; Jensen & Rodgers, 2001; Stake, 2005). Öncesi-sonrası örnek olay çalışmaları nedensel çıkarımların yapıldığı daha karmaşık çalışmalardır. Bu tür durum çalışmalarında belirlenen her durum için farklı amaç alınabilmekte ve farklı zaman aralıklarında araştırmanın soruları değerlendirilebilmektedir (Berg, 2009; Jensen & Rodgers, 2001). Yapılan araştırmada, öncesi-sonrası örnek olay çalışmasına göre öncesinde, öğretmenlerin soru sorma becerisine yönelik durumlar betimsel analiz ile ortaya konulduktan sonra öğretmenlere soru sorma becerisi öğretim programı uygulanmıştır. Sonrasında ise öğretmenlerin soru sorma becerilerindeki durumlarına yine betimsel analiz yapılarak tekrar bakılmış ve öncesindeki ile sonrasındaki sonuçlar değerlendirilmiştir.

Nitel araştırmalarda, özellikle durum incelemelerinde tablo ve grafiklere yaygın olarak yer verilmelidir. Tablo ve grafikler, araştırmacının keşfedemediği bazı ilişkileri görmesini sağlamaktadır (Yıldırım & Şimşek, 2008). Bu nedenle katılımcı öğretmenlerin, nasıl soru sorduklarının bir bütün olarak değerlendirilebilmesi için sorulan soruların yapısı için yüzde grafikleri ve uygulanan soru sorma becerisi öğretiminin öğretmenlerin soruları üzerindeki etkisini belirlemek için de yapılan Ki-Kare testi sonuçları verilmiştir.

Katılımcılar

Araştırmada katılımcılar, amaçlı örnekleme yöntemi ile belirlenmiştir. Amaçlı örnekleme, zengin bilgi vereceği düşünülen durumların derinlemesine çalışılmasına olanak vermektedir. Amaçlı örnekleme yöntemlerinden biri olan kolay ulaşılabilir durum örnekleme, araştırmaya hız ve pratiklik katan bir örneklemedir (Yıldırım & Şimşek, 2008). Bu nedenle araştırmada amaçlı örnekleme yöntemlerinden biri olan kolay ulaşılabilir durum örnekleme kullanılmıştır. Kolay ulaşılabilir durum örneklem içerisinde öğretmenlerin belirlenmesi için ölçüt belirlenmiştir. Ölçüt olarak öğretmenlerin 5 yaşını doldurmuş çocukların öğretmeni olmaları belirlenmiştir. 5 yaş, okul öncesi dönemin sonu, okul döneminin başlangıcı ve gelişimin kritik dönemlerindedir. Bu yaştaki çocuklar sık sık “Doğru mu?” sorusu sormaktadırlar. Kendilerine bildirilen kurallar veya konulan yasaklar karşısında “Neden?” sorusu sorarlar (Polat-Unutkan, 2006). Bu sayede mantıksal muhakemeyi kullanmaya başlamaktadırlar ve stratejiler geliştirmektedirler (Kandır & Orçan, 2010). Öğretmenlerin bu yaş çocuklarında soru oluşturmada daha aktif olabilecekleri düşünüldüğünden uygulama anaokulunda 5 yaşını doldurup 6 yaşına giren çocukların öğretmenlerinin katılımcı olarak alınması uygun görülmüştür.

Nitel araştırmalarda katılımcılardan toplanan veri miktarının fazla olması, örnekleme alınan bireylerin sayısının azlığını gerektirmektedir (Yıldırım & Şimşek, 2008). Kişi sayısının az olması, araştırılan konu hakkında kişilerin düşünceleri, algıları ve inançları üzerine odaklanılması anlamına gelmektedir (Ekiz, 2003). Bu nedenle de anaokulunda 5 yaş grubunda öğretmenlik yapan 2 öğretmen katılımcı olarak belirlenmiştir. Belirlenen öğretmenlerden Öğretmen A, 22 yıllık mesleki deneyime sahip ve 2 yıllık Ev Ekonomisi ve Beslenme bölümü mezunu; Öğretmen B ise 3 yıllık mesleki deneyime sahip Okul Öncesi Öğretmenliği lisans mezunu ve Çocuk Gelişimi ve Eğitimi alanında yüksek lisans mezunudur. Öğretmenlerin, mesleki deneyim ve mezun oldukları alanlar yönünden farklılık göstermeleri, farklı örnek olayların (durumların) ortaya çıkarılmasını da sağlamıştır.

Verilerin Toplanması

Gözlem, herhangi bir ortamda ya da kurumda oluşan davranışı ayrıntılı olarak tanımlamak amacıyla kullanılan bir yöntemdir (Yıldırım & Şimşek, 2008). Bu araştırmada da öğretmenlerin nasıl sorular sordukları ayrıntılı olarak tanımlanmak istenmektedir. Bu nedenle araştırmada okul öncesi öğretmenlerinin soruları, video kaydı alınarak ortaya konulmuştur.

Araştırmada sırasıyla *ön gözlem*, soru sorma becerisi öğretimi ve son gözlem uygulanmıştır. Ön gözlemlerde öğretmenlerin nasıl sorular sorduklarının ortaya konulabilmesi için iki öğretmen bir gün süresince video kamera ile tüm etkinliklerde gözlenmiştir. Gözlem, davranışı doğrudan ve doğal çevresinde gözlemeleme imkânı sunduğundan (Yıldırım & Şimşek, 2008) araştırmada yapılan gözlemler, doğal ortamın sağlanabilmesi için sınıfta gerçekleştirilmiştir.

Araştırmada bir sonraki aşamada öğretmenlere *soru sorma becerisi öğretimi* uygulanmıştır. Öğretmenlere yönelik verilen eğitim, kısa bir süre içerisinde kalabalık bir gruba aynı anda eğitim imkânı sağladığı için okul öncesi öğretmenlerini eğitmede yaygın olarak kullanılan bir yöntemdir (Storey, 2004). Yapılan araştırmalarda öğretmenlerin soru sorma becerilerini artırmaya yönelik eğitim almaları sonucunda, öğretmenlerin soru sorma becerilerinin olumlu yönde geliştiği ortaya konulmuştur (Barnette, Orletsky, & Sattes, 1994; Büyükalan-Filiz, 2002; Savage, 1998; Storey, 2004; Wong, 2006).

Araştırmada soru sorma becerisi öğretimi, üç durumu kapsayacak şekilde planlanmıştır: Teorik bilgi ve örnek verme, örnek isteme, ve uygulama. İlgili araştırmalarda, Barnette, Orletsky ve Sattes (1994) öğretmenlere verdikleri soru sorma becerisi öğretimini 7 saat, Büyükalan-Filiz (2002) ve Wong (2006) ise 12 saat uygulamışlardır. Bu araştırmalardan yola çıkılarak öğretmenlere verilecek soru sorma becerisi öğretiminin süresi toplam 5 gün ve 12 saat olarak planlanmıştır. Soru sorma becerisi öğretimi sonunda öğretmenlere soru sorma becerilerine yönelik pratik yapmaları için üç hafta süre verilmiştir.

Soru sorma becerisi öğretiminden üç hafta sonra yapılan *son gözlemlerde* öğretmenlerin her biri bir gün süresince sınıf içerisine yerleştirilen video kamera ile tüm etkinliklerde gözlenmiştir.

Verilerin Analizi

Örnek olay (durum) incelemesi çalışmalarında betimsel analiz kullanılmaktadır. Betimsel analiz, elde edilen verilerin gözlem sürecinde göz önüne alınan boyutların dikkate alınarak özetlenmesi ve yorumlanmasıdır (Yıldırım & Şimşek, 2008). Araştırmada gözlem için yapılan video çekimleri izlenerek her öğretmenin etkinlikler süresince gözlemi detaylı olarak betimlenmiştir.

Ayrıca gözlem sırasında öğretmenlerin etkinliklerde sordukları soruların yapısı (açık uçlu-kapalı uçlu) 3 araştırmacı tarafından kodlanmıştır. Öğretmenlerin sordukları soruların yapısının analizinde literatürden yararlanılmıştır.

Nitel araştırmalarda, özellikle durum incelemelerinde tablo ve grafiklere yaygın olarak yer verilmelidir. Tablo ve grafikler, araştırmacının keşfedemediği bazı ilişkileri görmesini sağlamaktadır (Yıldırım & Şimşek, 2008). Bu nedenle uygulanan soru sorma becerisi öğretiminin öğretmenlerin soruları üzerindeki etkisini belirlemek için ön gözlem ve son gözlemlerde sorulan soruların çizgi grafikleri ve Ki-Kare sonuçları verilmiştir.

Geçerlik ve Güvenirlik

Araştırmanın anlamının değiştirilmeden ortaya konulması, nitel çalışmalarda betimleyici geçerliktir (Ekiz, 2003). Araştırma raporlarının başkalarının yararlanabileceği şekilde, öz ve içerikten ödün vermeyecek şekilde betimsel olması gerekmektedir (Yıldırım & Şimşek, 2008). Yapılacak olan gözlem betimlemeleri araştırmadaki konuyu bütün gerçekliğiyle ortaya koyması yönünden araştırmanın

geçerliği ve güvenilirliği olacaktır (Ekiz, 2003). Bu nedenle araştırmanın geçerli ve güvenilir olabilmesi için öğretmenlerin soru sorma becerileri bütün gerçekliğiyle betimlenmiştir.

Araştırmada öğretmenlere verilecek olan soru sorma becerisi öğretim programının geçerliği için 5 uzmandan görüş alınmıştır. Alınan görüşler doğrultusunda gerekli düzenlemeler yapılarak program uygulamaya hazır hâle getirilmiştir.

Araştırmada öğretmenlerin sordukları sorular yapıları yönünden üç araştırmacı tarafından ayrı ayrı kodlanmıştır. Yapılan bu kodlamalar karşılaştırılmış ve en az iki araştırmacının kodlamasının aynı olması koşuluyla kodlamalara son hâli verilmiştir. Bu şekilde öğretmenlerin sordukları soruların kodlamalarının güvenilirliği sağlanmıştır.

Bulgular

Öğretmen A'ya İlişkin Bulgular

Öğretmen A'nın ön gözlemde ve son gözlemde yer alan etkinlikleri, etkinlik süreleri ve etkinliklerdeki soru sayıları aşağıdaki tabloda verilmiştir.

Tablo 1

Öğretmen A'nın Ön ve Son Gözlemindeki Etkinlikleri, Süreleri, Soru Sayıları

Etkinliğin Adı	Ön Gözlem Süresi	Soru Sayısı	Son Gözlem Süresi	Soru Sayısı
Serbest Zaman	55 dk.	19	40 dk. 46sn.	91
Türkçe	56 dk.	19	28 dk.	40
Fen ve Matematik	3 dk.	2	7 dk.	14
Oyun ve Hareket	14 dk 30 sn.	6	20 dk	22
Okuma Yaz. Haz. Çalış.	10 dk	4	12 dk	9
Müzik	14 dk.	8	7 dk. 30sn.	21

Öğretmen A'nın ön gözlemde Türkçe (56 dk.) ve serbest zaman (55 dk.) etkinliklerine daha fazla zaman ayırdığı, fen ve matematik etkinliğine (3 dk.) ise en az zamanı ayırdığı görülmektedir. Öğretmen A'nın son gözlemde, serbest zaman (40 dk. 46 sn.) etkinliğine daha fazla zaman ayırdığı, fen ve matematik (7 dk.) ve müzik (7 dk. 30 sn.) etkinliklerine ise daha az zaman ayırdığı görülmektedir.

Örnek olayın derinlemesine ortaya konulup değerlendirilebilmesi için, etkinliklerin gerçekleştirme sıralarına uygun olarak betimlemeleri Ek 1'de verilmiştir.

Öğretmen A'nın gözlem bulgularına yönelik sorularının yapı yönünden çizgi grafiği ve Ki-Kare tablosu aşağıda verilmiştir.

Şekil 1. Öğretmen A'nın Soru Sorma Becerisi Öğretimi Öncesindeki ve Sonrasındaki Gözlem Sorularının Yapı Yönünden Yüzde Grafiği

Öğretmen A'nın soru sorma becerisi öğretimi öncesindeki sorularının %93.1'i kapalı uçlu iken bu oran öğretim sonrasında %65.5, %6.9'u açık uçlu iken öğretim sonrasında bu oran %34.5 olmuştur. Soru sorma becerisi öğretimi sonrasında kapalı uçlu soruların oranının %27.6 oranında düştüğü, açık uçlu soruların ise aynı oranda arttığı görülmektedir. Gerçekleşen bu değişimin, Öğretmen A'nın sorularının yapısı üzerinde üzerinde anlamlı bir farklılık oluşturup oluşturmadığını belirlemek için Ki-Kare analizi yapılmıştır. Tablo 2, Öğretmen A'nın Ki-Kare analizi sonucunu göstermektedir.

Tablo 2

Öğretmen A'nın Ön Gözlem ve Son Gözlem Sorularının Yapısına Yönelik Ki-Kare Sonuçları

Yapı	Kapalı		Açık	
Grup	<i>f</i>	%	<i>f</i>	%
Ön Gözlem	54	93.1	4	6.9
Son Gözlem	129	65.5	68	34.5
Ki-Kare	16.87, * <i>p</i> <.01			

Tablo 2 incelendiğinde, soru sorma becerisi öğretimi öncesinde Öğretmen A'nın sorduğu soruların yapısı ile öğretim sonrasında sorduğu soruların yapısı arasında .01 düzeyinde anlamlı bir farklılık bulunmuştur. Başka bir ifadeyle, soru sorma becerisi öğretimi sonrasında kapalı uçlu soruların oranındaki düşüş ile açık uçlu soruların oranındaki artış arasında ortaya çıkan anlamlı farklılık, soru sorma becerisi öğretiminin Öğretmen A'nın sorularının yapısı üzerinde etkili olduğunu göstermiştir.

Öğretmen B'ye İlişkin Bulgular

Öğretmen B'nin ön ve son gözlemlerinde yer alan etkinlikleri, etkinlik süreleri ve etkinliklerdeki soru sayıları aşağıdaki tabloda verilmiştir.

Tablo 3

Öğretmen B'nin Ön ve Son Gözlemindeki Etkinlikleri, Süreleri, Soru Sayıları

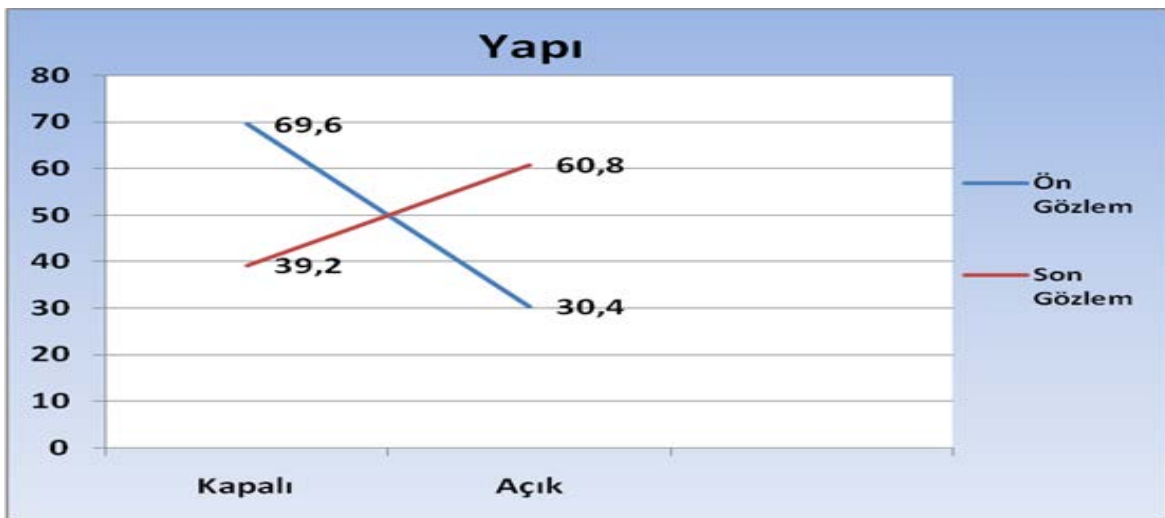
Etkinliğin Adı	Ön Gözlem Süresi	Soru Sayısı	Son Gözlem Süresi	Soru Sayısı
Serbest Zaman	63 dk.15 sn.	21	46 dk.23 sn.	33
Türkçe	17 dk.	21	25 dk. 30sn.	47
Fen ve Matematik	29 dk. 22 sn.	27	12 dk. 39 sn.	18
Oyun ve Hareket	16 dk 30 sn.	15	24dk. 30 sn.	47
Okuma Yaz. Haz. Çalış.	21 dk	5	11 dk. 35sn.	3
Müzik	3 dk.	1	1 dk. 40sn.	-

Öğretmen B'nin ön gözlemlerde serbest zaman (63 dk.15 sn.) etkinliğine en fazla zamanı, müzik etkinliğine (3 dk.) ise en az zamanı ayırdığı görülmektedir. Son gözlemlerde de benzer şekilde serbest zaman (46 dk.23 sn.) etkinliğine en fazla zamanı, müzik etkinliğine (1 dk. 40sn.) ise en az zamanı ayırdığı görülmektedir.

Öğretmen B'nin ön ve son gözleminde yer alan etkinliklerin betimlemeleri Ek 2'de verilmiştir.

Öğretmen B'nin gözlem bulgularına yönelik sorularının yapı yönünden çizgi grafiği ve Ki-Kare tablosu aşağıda verilmiştir.

Şekil 2. Öğretmen B'nin Soru Sorma Becerisi Öğretimi Öncesindeki ve Sonrasındaki Sorularının Yapı Yönünden Yüzde Grafiği

Öğretmen B'nin soru sorma becerisi öğretimi öncesindeki sorularının %69.6'sı kapalı uçlu iken bu oran öğretim sonrasında %39.2, %30.4'ü açık uçlu iken öğretim sonrasında bu oran %60.8 olmuştur. Soru sorma becerisi öğretimi sonrasında kapalı uçlu sorular %30.4 oranında azalmış, açık uçlu sorular ise aynı oranda artmıştır. Öğretmen B'nin sorularının yapısı üzerinde meydana gelen bu değişimin, anlamlı farklılık yaratıp yaratmadığına yönelik yapılan Ki-Kare analizinin sonucu Tablo 4'de verilmiştir.

Tablo 4

Öğretmen B'nin Ön Gözlem ve Son Gözlem Sorularının Yapısına Yönelik Ki-Kare Sonuçları

Yapı	Kapalı		Açık	
	<i>f</i>	%	<i>f</i>	%
Ön Gözlem	64	69.6	28	30.4
Son Gözlem	58	39.2	90	60.8
Ki-Kare	20.95, * <i>p</i> <.01			

Tablo 4 incelendiğinde, soru sorma becerisi öğretimi öncesinde Öğretmen B'nin sorduğu soruların yapısı ile öğretim sonrasında sorduğu soruların yapısı arasında .01 düzeyinde anlamlı bir farklılık bulunmuştur. Öğretmen B'nin sorularının yapısı üzerinde ortaya çıkan bu anlamlı farklılık, soru sorma becerisi öğretiminin sorular üzerindeki etkililiğini ortaya koymaktadır.

Sonuç ve Tartışma

Yapılan bu araştırma, öğretmenlerin sorularının açık ve kapalı uçlu olma durumlarını ortaya koyarak okul öncesi öğretmenlerinin sorularının önemini vurgulamaktadır. Öğretmenlerin sorularının yapısal olarak incelendiği çalışmada, açık ve kapalı uçlu sorular belirlenmiştir. Açık uçlu sorular, çocukların şemalarındaki geniş bölmeleri kullanmalarını sağlamaktadır. Farklı şekilde düşünme ile çocuklar birçok olasılığı dikkate almaktadırlar (Carin, Bass, & Contant, 2005). Bu nedenle açık uçlu ve kapalı uçlu sorular, çocuklar üzerinde farklı etkiler yaratmaktadır (MacNaughton & Williams, 2004). Açık uçlu sorular, çocukların cevaplarına daha az sınır koyduğu için bilişsel açıdan zorlayıcı konuşmalarda özellikle uygun görünmektedir (De Rivera, Girolametto, Greenberg, & Weitzman, 2005; Van Kleeck, Van der Woude, & Hammett, 2006).

Soruların çocuklar üzerindeki etkisine yönelik Paterson, Dowden ve Tobin (1999) yaptıkları araştırma sonucunda çocukların kapalı uçlu sorulara, sorunun cevabını bilmeseler bile “Bilmiyorum” demek yerine “Evet” ya da “Hayır” şeklinde cevap verdiklerini ve bu durumun çocukların cevaplarının güvenilirliğine yönelik şüphe oluşturduğunu; açık uçlu sorularda ise çocukların cevabını bilmedikleri sorular için

bunu belirttiklerini, dolayısıyla çocukların “Bilmiyorum” cevabını vermelerinin açık uçlu sorulara verilen cevapların güvenilirliğini artırdığını ve açık uçlu soruların okul öncesi çocuklar için daha uygun bir soru biçimi olduğunu ortaya koymuşlardır. Ayrıca, çocukların açık uçlu sorulara verdikleri cevaplar, içerik açısından daha uzun ve daha değişken olma eğilimindedir (De Rivera, Girolametto, Greenberg, & Weitzman, 2005; Johnston, Halocha, & Chater, 2007). De Rivera, Girolametto, Greenberg ve Weitzman (2005)'in öğretmenlerin sorularına bakım merkezindeki çocukların verdikleri cevaplara yönelik yaptıkları araştırmada, açık uçlu sorulara çocukların daha fazla oranda cevap verdikleri belirlenmiştir.

Açık uçlu soruların çocuklar üzerindeki bir diğer önemli etkisi, Wasik ve Bond (2001)'in araştırmasında çocukların yeni kelimeler öğrenmelerini sağladığı ve bu sayede çocukların dil becerilerinin geliştiği şeklinde ortaya konulmuştur çünkü açık uçlu sorular, çocuğun varsayımlarını, bilgilerini, hayal ürünlerini, duygularını yetişkinlerle veya diğer çocuklarla paylaşmasını sağlamaktadır (Beaty, 2000; Klein, Hammrich, Bloom, & Ragins, 2000; Wood & Anderson, 2001). Bu paylaşımı yaparken de çocuğun sıradan bir duruma, nesneyi veya fikri deneyip test etmeye çalışan bir bilim adamının bakış açısıyla bakmasını sağlamaktadır (Beaty, 2000). Açık uçlu soruların çocukların dil gelişimine etkisi üzerine yapılan bir diğer araştırma olan Wasik, Bond ve Hindman (2006)'nın araştırmalarında da hikâye okuma etkinliklerinde öğretmenlerin açık uçlu soruları daha fazla sormaları sonucunda çocukların daha fazla konuşmaya özen gösterdikleri ve daha fazla sözcük bilgisine sahip oldukları belirlenmiştir. Bu nedenle açık uçlu sorular, okul öncesindeki çocukların soyut dillerini geliştirmede ve sözcük kullanımlarını hızlandırmada etkili bir yol olarak görülmektedir. (Van Kleeck, Van der Woude, & Hammett, 2006; Zucker, Justice, Piasta, & Kaderavek, 2009). Ayrıca, açık uçlu sorular, yüksek seviyede düşünme becerilerini kullanmayı sağlamakta ve çocuğun problem çözme becerisinin gelişimini desteklemektedir (Duster, 1997; Johnston, Halocha, & Chater, 2007; Klein, Hammrich, Bloom, & Ragins, 2000).

Açık uçlu soruların çocuklar üzerindeki olumlu etkilerine rağmen Tizard ve Hughes (1984) ile Makin (1996) araştırmalarında okul öncesi öğretmenlerinin sıklıkla çocukların o anda neleri bilip bilmediklerini değerlendirmek için kapalı uçlu sorular kullandıklarını belirlemişlerdir (aktaran, MacNaughton & Williams, 2004). Blatchford ve Mani (2008), öğretmenlerin sordukları soruları incelediğinde sorulan soruların sadece %5.5'inin açık uçlu sorular olduklarını belirlemişlerdir. Benzer şekilde, Tsung-Hui ve Wei-Ying (2008) okul öncesi bilim eğitiminde öğretmen-çocuk sözlü iletişimini inceledikleri araştırmalarında bilim etkinliklerinde öğretmenlerin öğrenmeye rehberlik edici cümleler ve kapalı uçlu sorular kullandıklarını belirtmişlerdir. Oysaki kapalı uçlu sorular, çocuğun cevabını ve düşüncelerini geliştirme imkânını kısıtlamaktadır (Goodwin, Sharp, Cloutier, & Diamond, 1983; MacKay, 1997; Wilen, 1991). Kapalı uçlu soruların cevabı bir ya da birkaç sözcükten oluşmaktadır (Johnston, Halocha, & Chater, 2007; Sönmez, 2007; Taşpınar, 2009).Yapılan bu araştırmada da öğretmenlerin yüksek oranda kapalı uçlu sorular sordukları görülmüştür.

Benzer şekilde kapalı uçlu soruların oranının yüksek çıktığı Storey (2004)'ün ve Lee (2010)'un araştırmalarında, okul öncesi öğretmenlerinin açık uçlu sorularının oranının artırılmasına yönelik okul öncesi öğretmenlerine soru sorma becerisi eğitimi verilmiş ve eğitim öncesi ve sonrasında soruların yapısındaki değişimde açık uçlu soruların lehine anlamlı farklılık ortaya çıkmıştır. Öğretmenlerin açık uçlu sorularını artırmalarına yönelik eğitim verilen bir diğer araştırma olan Wasik, Bond ve Hindman (2006)'nın araştırmasında da eğitim sonrasında öğretmenlerin açık uçlu soruların oranını artırdıkları ve kitap okumaya yönelik stratejileri kullandıkları görülmüştür. Öğretmen eğitiminin etkililiğini ortaya koyan bir başka araştırmada olan Wasik ve Bond (2001)'in araştırmalarında, öğretmenlere hikâyedeki yeni kelimelerin tanınması ve kullanılmasını sağlama, açık uçlu sorular sorma ve çocukların konuşmalarına fırsat verme konularında eğitim verildiği ve eğitim sonrasında öğretmenlerin açık uçlu soru sormalarının bir sonucu olarak hikâyelerde kullanılması hedef olarak belirlenen kelimelerin daha fazla kullanıldığı görülmüştür.

Bu araştırmada da öğretmenlerin yüksek düzeyde kapalı uçlu soru sormaları sebebiyle öğretmenlere soru sormanın önemi ile soruların yapısal özelliklerinin anlatıldığı ve öğretmenlerin sorularının açık uçlu olma yolunda geliştirilmesi çalışmalarının yer aldığı bir öğretim programı geliştirilerek öğretmenlere uygulanmıştır. Sonuç olarak, öğretmenlerin benzer araştırmalarda olduğu gibi bu araştırmada da kapalı uçlu soruların oranını eğitim sonrasında düşürdükleri ve açık uçlu soruların oranını artırdıkları görülmüştür. Bu değişim, öğretmenlerde anlamlı olarak farklılık yaratmıştır. Ortaya çıkan bu sonuç, soru sorma becerisi öğretim programının öğretmenler üzerindeki etkililiğini de ortaya koymuştur. Çocuklar üzerinde açık uçlu soruların önemini vurgulayan literatür doğrultusunda bu araştırmada da soru sorma becerisinin geliştirilmesine yönelik uygulanan öğretim sonrasında öğretmenlerin açık uçlu sorularının oranını artırmaları olumlu bir gelişme olarak değerlendirilmektedir.

Öğretmen A'ya Yönelik Sonuçlar: Öğretmen A, ön gözleminde toplam 58 soru sormuştur. Soruların yapısına bakıldığında 58 sorudan 54 (%93.1) soru kapalı uçlu, 4 (%6.9) soru açık uçludur. Kapalı uçlu soruların daha çok sorulduğu görülmektedir. Son gözleminde Öğretmen A'nın etkinliklerinde toplam 197 soru sorduğu görülmüştür. Soruların yapısına bakıldığında 197 sorudan 68 (%35.5) soru açık uçlu, 129 (%65.5) soru kapalı uçludur. Ön gözlem sonuçlarına göre açık uçlu sorulardaki oran artırılmıştır.

Soru sorma becerisi öğretiminin Öğretmen A'nın soruları üzerindeki etkisini ortaya koymak amacıyla ön gözlem ve son gözlem bulguları arasında Ki-Kare analizi yapılmıştır. Soruların Ki-Kare analizinde, soru sorma becerisi öğretimi öncesinde Öğretmen A'nın sorduğu soruların yapısı ile öğretim sonrasında sorduğu soruların yapısı arasında .01 düzeyinde anlamlı bir farklılık bulunmuştur. Öğretim öncesindeki ve sonrasındaki soruların yapısındaki farklılıkların anlamlı çıkması, "Soru Sorma Becerisi Öğretim Programı"nın Öğretmen A üzerindeki etkililiğini ortaya koymuştur.

Öğretmen B'ye Yönelik Sonuçlar: Öğretmen B, ön gözleminde gerçekleştirdiği etkinliklerde toplam 92 soru sormuştur. Soruların yapısına bakıldığında 92 sorudan 64 (%69.6) soru kapalı uçlu, 28 (%30.4) soru açık uçludur. Kapalı uçlu soruların daha çok sorulduğu görülmektedir. Son gözlemde Öğretmen B'nin etkinliklerinde toplam 148 soru sorduğu görülmüştür. Soruların yapısına bakıldığında 148 sorudan 90 soru (%60.8) açık uçlu, 58 soru (%39.2) kapalı uçludur. Açık uçlu soruların daha çok sorulduğu görülmektedir. Ayrıca ön gözlem sonuçlarına göre açık uçlu sorulardaki oranın arttığı belirlenmiştir.

Soruların Ki-Kare analizinde, soru sorma becerisi öğretimi öncesinde Öğretmen B'nin sorduğu soruların yapısı ile öğretim sonrasında sorduğu soruların yapısı arasında .01 düzeyinde anlamlı bir farklılık bulunmuştur. Öğretim öncesi ve sonrasındaki soruların yapısındaki farklılıkların anlamlı çıkması, soru sorma becerisi öğretiminin etkililiğini ortaya koymuştur.

Öneriler

Araştırma sonuçlarından yola çıkarak okul öncesi öğretmenlerine; etkinliklerinde sıklıkla soru sormaları, kapalı uçlu sorulardan ziyade daha çok çocukları düşünmeye sevk edecek açık uçlu sorular sormaları, günlük plan içerisinde ne tür sorular soracaklarını planlamaları, soracakları soruları sade bir dille, açık ve anlaşılır olarak ifade etmeleri, çocukların sahip oldukları bilgileri göz önünde bulundurarak soru sormaları önerilmektedir.

Okul öncesi öğretmenlerinin yetiştirmelerinde ve atanmalarında görevli olan kurum ve kuruluşlara; okul öncesi öğretmenlerine soru sorma becerisine yönelik hizmetiçi eğitim verilmesi, okul öncesi öğretmenlerinin yetiştirilmesinden sorumlu akademisyenlere soru sorma becerisine yönelik hizmet içi eğitim verilmesi, okul öncesi öğretmenliği lisans programlarındaki dersler içerisinde soru sorma becerisi öğretiminin yöntem olarak daha ayrıntılı verilmesi önerilmektedir.

Araştırmacılara; okul öncesi öğretmenlerinin nasıl sorular sorduklarına yönelik araştırmaların artırılması, okul öncesi çocuklarının nasıl sorular sorduklarına yönelik araştırmaların yapılması, sorulan soruların özelliklerinin yanı sıra soru sorma stratejilerinin araştırılması, sorulan soruların ilgili olabilecek gelişimsel alanlara göre çocuklar üzerindeki etkisinin araştırılması, soru sorma becerisine yönelik farklı öğretim programları hazırlanarak bunların öğretmenlerin sordukları sorular üzerindeki etkisine bakılması önerilmektedir.

Kaynakça

- Alisinanoğlu, F., Özbey, S., & Kahveci, G. (2007). *Okul öncesinde fen eğitimi*. Ankara: Nobel Yayın Dağıtım.
- Barnette, J., Orletsky, S., & Sattes, B. (1994). *Evaluation of teacher classroom questioning behaviors*. Retrieved from ERIC database. (ED377188).
- Beaty, J. J. (2000). *Skills for preschool teachers*. (6th ed.). Englewood Cliffs, NJ: Prentice Hall.

- Berg, B. (2009). *Qualitative research methods for the social sciences*. Boston: Allyn & Bacon.
- Blatchford, I., & Mani, L. (2008). Would you like to tidy up now? An analysis of adult questioning in the English foundation stage. *Early Years*, 28(1), 5-22.
- Büyükalın-Filiz, S. (2002). *Soru-cevap yöntemine ilişkin öğretimin öğretmenlerin soru sorma düzeyi ve tekniklerine etkisi* (Yayımlanmamış doktora tezi). Gazi Üniversitesi, Ankara.
- Büyüköztürk, Ş., Çakmak, E., Akgün, Ö., Karadeniz, Ş., & Demirel, F. (2008). *Bilimsel araştırma yöntemleri*. Ankara: Pegem Yayıncılık.
- Carin, A., Bass, J., & Contant, T. (2005). *Methods for teaching science as inquiry*. NJ: Prentice Hall.
- Chappella, K. Crafta, A., Burnardc, P., & Creminb, T. (2008). Question-posing and question-responding: The heart of 'possibility thinking' in the early years. *Early Years*, 28(3), 267-286.
- Cheminais, R. (2008). *Every child matters: A practical guide for teaching assistants*. New York: Routledge Press.
- Dağlıoğlu, H. E., & Çakır, F. (2007). Erken çocukluk döneminde düşünme becerilerinden planlama ve derin düşünmenin geliştirilmesi. *Eğitim ve Bilim*, 32(144), 28-35.
- De Rivera, C., Girolametto, L., Greenberg, J., & Weitzman, E. (2005). Children's responses to educators' questions in day care play groups. *American Journal of Speech-Language Pathology*, 14, 14-26.
- Duster, S. (1997). *Classroom questioning: How teacher use it to promote creativity and higher level thinking* (Unpublished master's thesis). The Faculty of Pacific Lutheran University, USA.
- Ekiz, D. (2003). *Eğitimde araştırma yöntem ve metotlarına giriş*. Ankara: Anı Yayıncılık.
- Gall, M. (1984). Synthesis of research on teachers questioning. *Education Leadership*, cilt(sayı), 40-47.
- Goodwin, S., Sharp, G., Cloutier, E., & Diamond, N. (1983). *Effective classroom questioning*. Retrieved from ERIC database.(ED285497)
- Hargreaves, D. H. (1984). Teachers' questions: Open, closed and half-open. *Educational Research*, 26(1), 46-51.
- Jensen, J., & Rodgers, R. (2001). Cumulating the intellectual gold of case study research. *Public Administration Review*, 61(2), 236-246.
- Johnston, J., Halocha, J., & Chater, M. (2007). *Developing teaching skills in the primary school*. Şehir adı, Eyalet adının kısaltması: Open University Press.
- Jolongo, M. R., & Isenberg, J. P. (2000). *Your role: A practitioner's introduction to early childhood education*. Şehir adı, Eyalet adının kısaltması: Prentice Hall.

- Kandır, A., & Orçan, M. (2010). *Okul öncesi dönemde matematik eğitimi*. İstanbul: Morpa Kültür Yayınları.
- King, D. (2005). *Inquiry dialogue in the kindergarten: A teacher action research study* (Unpublished doctoral dissertation). Capella University, USA.
- Klein, E., Hammrich, P., Bloom, S., & Ragins, A. (2000). *Language development and science inquiry: A child-initiated and teacher-facilitated program*. Retrieved from ERIC database. (ED440756)
- Lee, Y. (2010). *Blended teacher supports for promoting open-ended questioning in pre-K science activities* (Unpublished doctoral dissertation). University of Virginia, USA.
- Mackay, I. (1997). *Soru sorma sanatı*. (A. Bora, & O. Cankoçak, Çev.). Ankara: İlkaynak Kültür ve Sanat Ürünleri.
- Makin, L. (1996). Paly and language profiles and scales. In M. Flear (Ed.), *Play through the profiles: Profiles through play* (pp. 67-69). Watson, ACT: Australian Early Childhood Association.
- MacNaughton, G., & Williams, G. (2004). *Teaching young children choices in theory and practice*. Australia: Ligare Pty. Ltd.
- Morgan, N., & Saxton, J. (1991). *Teaching, questioning and learning*. New York: Routledge.
- Özden, Y. (1999). *Öğrenme ve öğretme*. Ankara: PegemA Yayıncılık.
- Paterson, C., Dowden, C., & Tobin, J. (1999). Interviewing preschoolers: Comparisons of yes/no and wh- questions. *Law and Human Behavior*, 23(5), 539-555.
- Polat-Unutkan, Ö. (2006). *Okul öncesinde ilköğretime hazırlık*. İstanbul: Morpa Kültür Yayınları.
- Sanders, N. M. (1966). *Classroom questions: What kinds*. New York: Harper & Row.
- Sönmez, V. (2007). *Program geliştirmede öğretmen el kitabı*. Ankara: Anı Yayıncılık.
- Stake, R. (2005). Case study. In N. Denzin & Y. Lincoln (Eds.), *Handbook of qualitative research* (pp. 435-454). Thousand Oaks, CA: SAGE.
- Storey, S. (2004). *Teacher questioning to improve early childhood reasoning* (Unpublished doctoral dissertation). Arizona University, USA.
- Taşpınar, M. (2009). *Öğretim ilke ve yöntemleri*. Ankara: Data Yayınları.
- Tizard, B., & Hughes, M. (1984). *Young children learning: Talking and thinking at home and at school*. London: Fontana.
- Tsung-Hui, T., & Wei-Ying, W. (2008). Preschool teacher-child verbal interactions in science teaching. *Electronic Journal of Science Education*, 12(2). <http://ejse.southwestern.edu/article/view/7778/5545> adresinden alınmıştır.
- Yıldırım, A., & Şimşek, H. (2008). *Sosyal bilimlerde nitel araştırma yöntemleri*. Ankara: Seçkin Yayınları.

- Van Kleeck, A., Van der Woude, J., & Hammett, L. (2006). Fostering literal and inferential language skills in Head Start preschoolers with language impairment using scripted book-sharing discussion. *American Journal of Speech-Language Pathology, 15*, 85-96.
- Warner, L., & Sower, J. (2005). *Educating young children*. Boston, MA: Pearson Education.
- Wasik, B. A., & Bond, M. A. (2001). Beyond the pages of a book: Interactive book reading and language development in preschool classrooms. *Journal of Educational Psychology, 93*(2), 243-250.
- Wasik, B. A., Bond, M. A., & Hindman, A. (2006). The effects of a language and literacy intervention on Head Start children and teachers. *Journal of Educational Psychology, 98*, 63-74.
- Wilensky, W. (1991). Questioning skills for teachers: What research says to the teacher (3rd. ed.). Retrieved from ERIC database. (ED332983)
- Wong, A. (2006). *Dialogue engagements: A space for early childhood educators to talk, listen and study documentation* (Unpublished M. Ed. Thesis). York University, Toronto.
- Zucker, T. A., Justice, L. M., Piasta, S. B., & Kaderavek, J. N. (2009). Preschool teachers' literal and inferential questions and children's responses during whole-class shared reading. *Early Childhood Research Quarterly, 25*, 65-83.

Ek-1

Öğretmen A'nın Soru Sorma Becerisi Öncesi ve Sonrası Etkinliklerinin Betimlemeleri

Serbest Zaman Etkinliği**Ön Gözlem**

Serbest zaman etkinliğinin gözleendiği süreçte aşağıdaki örüntü ortaya çıkmıştır.

1. Etkinlik öncesinde çocukların köşelere dağıldıkları, her köşede ikişerli ve üçerli gruplar halinde kendi kurdukları oyunlarla oynadıkları gözleendi. Köşelerin haricinde sınıfın ortasında birbirini kovalayarak oynayan çocukların olduğu görüldü. Genel olarak kız ve erkek çocuklar, oyun gruplarında ayrılmış. Sınıfın sağ tarafında üç masa oluşturulmuş. Masalardan birine kil hamuru, diğerine yapıştırıcı ve grafon kağıdı, sonuncu masaya da pastel boyalar konulmuş. Çocukların bazıları hamurlarla oynadı.

2. Etkinlik süreci, öğretmenin çocuklara “Evet, hamurları bırakalım lütfen” diyerek sınıfa girmesiyle başladı. Yapıştırıcı olan masaya çilek resminin olduğu kağıtları, pastel boya olan masaya da beyaz kağıtları koyduktan sonra “Herkes bir toparlansın, yanıma gelsin. Canı isteyen hamur masasına gitsin. Orada killer var. Canı isteyen serbest zamana gelsin. Şuraya serbest resme. Burada da yırtma yapıştırma yapacağız.” Dedikten sonra çocuklar masalara doğru gittiler ve oturdular. Yapıştırma masasına 8, yoğurma masasına 8, boyama masasına ise 4 çocuk oturdu. Öğretmen kil hamurunun olduğu masaya giderek “Size verdiğim kil hamurla yaz mevsimine ait meyveler yapın. Sonra bunları fırında pişireceğiz. Ondan sonrada üzerini boyayacağız. Herkes bir yaz meyvesi yapsın.” dedikten sonra yapıştırma yapılan masaya doğru gitti. “Sizde tatlım, yırtma yapıştırma yapıyorsunuz. Yapıştırıcıları ortak kullanacaksınız.” dedi. Boya yapılan masaya gelince “Siz de canınızın istediği yaz mevsimlerinden güzel bir resim yapabilirsiniz. Yemek masalarının yanına asabiliriz.” yönergelerinden sonra “İsteyen de serbest köşelerde oynayabilir” dedi.

Öğretmen masaların arasında dolanarak çocukların neler yaptıklarına baktı. Kil hamurunun olduğu masaya gelince “Canınız hangi meyveyi yapmak istiyorsa onu yapın. Neler vardı yaz meyvelerinden? Çilekle başlamıştık değil mi? Ondan sonra?” Sorularını sordu. Daha sonra çocukların resim yaptığı masaya oturdu ve çocukları gözledi. Bir süre sonra yapıştırma yapılan masanın yanına gitti ve “Faaliyetlerini bitirenler köşelerde oynayabilirler” dedi.

Etkinlik süresince öğretmen masalar arasında sürekli dolaştı ve çocukların neler yaptıklarına baktı. Kil hamuru masasına kare şeklinde kesilmiş büyük bir karton getirdi ve bitirenlerin hamurlarını üzerine koymalarını istedi. Sonra masalar arasında tekrar gezerek kağıtlara çocukların isimlerini yazdı. Öğretmen isteyen çocuğa tekrar hamur verebileceğini, hamurları pişireceklerini, vernikleyip suluboya ile boyayacaklarını söyledi. Öğretmen bir süre masalar arasında dolaştıktan sonra bir tane de ben yapayım diyerek hamur masasına oturdu. Bazı çocuklar bitirdiklerini söyledi ve ellerini yıkamaya gittiler.

Öğretmen sık sık sınıfta başka masalarda da faaliyet yapabileceklerini ve köşelerde de istedikleri gibi oynayabileceklerini söyledi. Bitiren çocuklar yaptıkları çalışmalarını öğretmene gösterdi ve öğretmen her çalışmasını gösteren çocuğa “Eline sağlık. Çok güzel olmuş.” şeklinde dönütler verdi. Öğretmen yapıştırma yapılan masaya oturdu ve bir süre çocukları gözledi. Yapıştırma yapan bazı çocuklar hamur masasına geçti. Diğer bitiren çocuklar sınıfta serbest olarak oyunlarını oynadılar. Öğretmen daha sonra hamur masasına oturdu ve çocukların bitirmesini bekledi.

Öğretmenin etkinlik başında çocukların etkinlikte ne yapacaklarını, etkinlik aralarında nasıl yapacakları, etkinlik sonunda ise sınıfın toplanmasına yönelik yönergeler verdiği görüldü. Öğretmenin ses tonunun yüksek olduğu, çocuklara sık sık teşekkür ettiği ve tatlım, canım gibi ifadeler kullandığı gözleendi.

3. Etkinliği sonlandırma sürecinde, tüm çocuklar çalışmalarını bitirdikten sonra öğretmen “Tüm çocuklar sıraya geçsin. Geçtik mi sıraya? Teşekkür ederim sıraya geçen arkadaşlara. Herkes sıraya geçsin.” dedi. Çocuklar kapı önünde sıraya geçtiler. Öğretmen daha sonra çocuklara “Şimdi hepimiz sınıfa dönüp bakalım. Masalarda kim oynadı? Köşelerde kim oynadı? Kim toplayacak?” sorularını sordu. Çocuklar sorulara “Biz” diye cevap verdikten sonra öğretmen “Hadi bakalım sakın sakın toplayalım.” diyerek çocukları sınıfı toplamaları için yönlendirdi. Öğretmen sınıfı toplayan çocukları, sık

sık kimin topladığına bakıyorum diyerek takip etti. Sınıf toplandıktan sonra melodili bir şekilde “Sıra olalım, sıra olalım. Birbirimize saygı duyalım. Tıp.” dedikten sonra çocuklar “Ben sayabilir miyim?” diye sormaya başladılar. Öğretmen “Ben sayabilir miyim diyene değil de hiç saymayana saydıracağım.” dedi ve bir çocuğun adını söyledi. Çocuk sınıfı saydı ve kahvaltuya gittiler.

4. Etkinlik süresince öğretmenin sorularını etkinliğin başında ve etkinliğin sonunda sorduğu görüldü. Etkinlik sürecinde ve köşelerde soru sorulmadı. Etkinlik süresince toplam 19 soru soruldu.

Son Gözlem

Serbest zaman etkinliğinin gözlemlendiği süreçte aşağıdaki örüntü ortaya çıkmıştır.

1. Etkinlik öncesinde, tahta bloklarla, şişe görünümlü bloklarla, minderlerle, evcilik köşesinde dolgu oyuncak ve bebeklerle oynayan çocuklar olduğu görüldü. Sınıfta bulunan rafların boş olduğu ve blokların yerlere dağıldığı gözlemlendi. Sanat çalışması için sınıfta üç ayrı masa oluşturulmuş. Masalardan birine pastel boyalar ve kağıtlar, birine kutu içerisinde renkli kağıt parçaları, makarnalar ve beyaz kağıtlar, diğerine de oyun hamuru ve kağıtlar konulmuş.

2. Etkinlik süreci, öğretmenin bir çocuğun yanına gelerek terlediğini belirtmesinden sonra “Çok mu koşarak oynadın da terledin?” demesiyle başladı. Öğretmen çocuğun terini kağıt havlu ile sildi. Sonra blok köşesinde tahta blokları dizerek çocukların yanına giderek “Ne yaptın? Ne yaptın burada sen? Siper mi yaptın? Başka neler yapabilirsin? Savaşla ilgili değil de barışla ilgili ne yapabilirsin? Yazın biz neler yaparız? Bunlarla, yaz tatiliyle ilgili ne yapabilirsin?” sorularını sordu.

Bir çocuk arkadaşının yaptığını aldığını söylemesiyle öğretmen, çocuğun arkadaşının yanına giderek “Çok mu beğendin arkadaşının yaptığını? Neden aldın? İsteyerek mi vurdun? Birine isteyerek zarar vermek ister misin? Bilerek mi yaptın? Biri sana isteyerek vursa, canını acıtsa ne hissedersin? Kötü mü hissedersin?” sorularını sordu. Daha sonra evcilik köşesinde oturan bir çocuğun yanına giderek diğer çocuklara, “Arkadaşınız hastalanmış, ne olduğunu anlatsın mı?” dedikten sonra evcilik köşesinde oturan çocuk dondurma yediğini ve hastalandığını anlattı. Bunun üzerine öğretmen diğer çocuklara “Siz dondurma alıyor musunuz? Su içiyor musunuz? Dondurmanın neden yapıldığını biliyor musunuz? Sadece buzdan mı yapılıyor? Buz neden yapılıyor? Başka neden? Sütü nerden alıyoruz?” sorularını sordu. Çocukların yanıtlarından sonra “Evet, bravo” diyerek dönüt verdi.

Öğretmen masalara doğru yürüdü ve çocukların istedikleri masaya oturmalarını söyledi. 9 çocuk yoğurma masasına, 8 çocuk yırtma yapıştırma masasına 2 çocukta boyama masasına oturdu. Öğretmen çocuklar oturduktan sonra, “Tatilde neler yapmak istiyorsunuz? Nereye gitmek istiyorsunuz? Tatilde ne yapmak istiyorsanız onu yapar mısınız?” sorularını sordu. Yoğurma masasının yanına geldi ve “Tatilde neler yapmak istiyorsanız onları hamurla kağıdın üzerine yapabilirsiniz.” diyerek yönerge verdi. Yoğurma masasında oturan bir çocuk köyünü yapmak istediğini söyleyince öğretmen çocuğa köyünü anlatmasına yönelik sorular sordu.

Öğretmen tekrar çocuklara tatilde gitmek istediği, hayal ettiği şeyleri yapmaları konusunda hatırlatmada bulunduktan sonra basket oynamak istediğini söyleyen bir çocuğa “Basket oynamak yararlı mı sence, anlatır mısın?” sorusunu sordu.

Öğretmen daha sonra boyama masasının yanına giderek çocukların tatilde neler yaptıkları üzerine sorular sordu ve konuşuldu. Çocukların çalışmalarını bitirmeye başlaması üzerine öğretmen, bitiren çocuklara köşelerde oynayabilecekleri söylendi. Sonra boyama masasına yırtma yapıştırma masasından makarna alarak koydu ve makarnanın yararlarının neler olduğunu sordu.

Öğretmen yoğurma masasının yanına giderek deniz yapan çocukları görünce denizin yararları hakkında konuştu. Yırtma yapıştırma masasından uçur beni diye şarkı söyleyen bir çocuğun sesi duyulunca öğretmen nasıl uçulduğunu ve kimlerin uçtuğunu sordu. Daha sonra yine aynı masadan bir çocuk aya ilk ayak basanın kim olduğunu söyleyince öğretmen çocuğa kimin ayak bastığını sordu.

Yoğurma masasında bir çocuğun hamurunun masaya yapıştığını öğretmen görünce çocuğa hamurun yapışmaması için ne yapılabileceğini sordu. Aynı masada başka bir çocuğa öğretmen yaptığı şeyin ne olduğunu sordu. Çocuğun pasta demesi üzerine pastanın neden yapıldığı üzerine konuşuldu. Bu

arada öğretmen masada çocukların yanına oturdu. Pastada yumurta olduğu söylenince öğretmen “Yumurta mı tavuktan çıkar, tavuk mu yumurtadan?” sorusunu sordu.

Daha sonra öğretmen çalışmasını bitiren çocukların evcilik köşesinde oynadıklarını görünce onlara neler yaptıklarını sordu. Öğretmen tekrar masalar arasında dolandı ve sonra yoğurma masasında otel yaptığını söyleyen başka bir çocukla “Hiç otele gittin mi? Neler yaptınız? Evimiz olmasaydı nerede yaşardık? Hoşuna gider miydi?” sorularıyla konuştu.

Öğretmen çocuklara “Arkadaşlar yavaş yavaş toparlayalım, faaliyetlerimizi bitirmeye çalışalım.” dedi ve bitiren çocukların çalışmalarını sağ üst köşedeki pencerenin önüne koydu. Öğretmen süreç içerisinde kağıdını getiren çocuklara “Eline sağlık. Çok güzel olmuş.” şeklinde dönütler verdi.

Bir çocuk hamuruna başka renkte boya karıştırmak isteyince, öğretmen çocukların hamurlarına farklı renkler karıştırmaları üzerine konuştu. Çocuklar hamurları karıştırdıkça karışan hamurlarda farklı renkler oluştu ve hangi renklerin ortaya çıktığına yönelik sorular sorularak konuşuldu.

Öğretmenin etkinlik sürecinde çocuklarla ilgilendiği, çocukların neler yaptıklarını takip ettiği ve sürekli sorular sorduğu gözlemlendi.

3. Etkinliği sonlandırma sürecinde, öğretmen bitiren çocukların sıraya geçmelerini istedi. Çocuklar kapının önünde toplanınca öğretmen çocukların karıştırdıkları hamurları göstererek arkadaşlarının yaptıklarından bahsetti ve hamurun içinde hangi renklerin olduğu konuşuldu. Sonra tekrar sıraya geçmeleri söylendi. Sıraya geçen çocukların sınıfa bakmaları ve toplamaları için öğretmen sorular sordu. Daha sonra çocuklar sınıfı toplamaya başladılar. Öğretmen de çocuklar toplarken onlara yardım ederek toplamalarına yönelik yönerge verdi.

Sınıfın toplanması bitince öğretmen çocukların yeniden sıraya geçmesini söyledi. Çocuklar sıraya geçince bir çocuğun arkadaşına sert bir şeyler fırlattığını söyledi ve davranış üzerine konuşuldu. Sonra bir çocuktan sınıfı sayması istendi ve sayıldıktan sonra çocuklar sınıftan çıkarak kahvaltıya gittiler.

Öğretmenin çocuklarla olan iletişimindeki amacının, çocukların yaptıklarını anlatmalarını, bildiklerini ifade etmelerini, dikkatlerini etkinliğe vermeleri ve sınıfın düzenini bozmamaları sağlama olduğu gözlenmiştir.

4. Etkinlik süresince öğretmenin sorularını, etkinliğin her aşamasında sorduğu gözlenmiştir. Ancak blok köşesinde ve sanat çalışmalarının yapıldığı masalarda öğretmen daha fazla soru sordu. Etkinlik süresince toplam 91 soru soruldu.

Türkçe Etkinliği

Ön Gözlem

Türkçe etkinliğinin gözlemlendiği süreçte aşağıdaki örüntü ortaya çıkmıştır.

1. Etkinlik öncesinde; öğretmenin evcilik köşesini çocukların duvarı göreceği şekilde çevirdiği ve duvara da büyük paketleme kağıdını yapıştırdığı görüldü. Sınıfa gelen çocuklar evcilik köşesine geçerek oturmaya başladılar.

2. Etkinlik süreci, öğretmenin sınıfa gelerek çocuklara bir kız bir erkek oturmalarını söylemesiyle başladı. Daha sonra çocukların oturma yerlerini belirledi. Çocuklara, neden böyle oturttuğunu söyleyeceğini belirtti. Tüm çocuklar oturduktan sonra “Aç kapa, aç kapa elleri çırpalım oy, elini koluna koy. Dik oturun çocuklar.” dedikten sonra “Neden dik oturuyoruz?” sorusunu sordu. Öğretmen tekrar aç kapa dedikten sonra “Yeşil mantosu, siyah düğmesi varmış, bilin bakalım bu neymiş?” bilmecesini sordu.

Öğretmen “Çocuklar ben bir resim kağıdı astım. Yaz meyveleri ile ilgili tarlalar yapmak istiyorum. Hikayemiz yaz meyveleri ile ilgili. Yaz meyveleri ile ilgili hikaye oluşturalım mı? Önce kendimiz çizelim, resimler yapalım. Hikaye oluşturalım.” yönergesini verdi.

O sırada bir çocuk öğretmene neden böyle oturduklarını anlatacağını hatırlattı. Öğretmen çocuklara “Buradan karşıdaki kağıdı daha rahat görebilmeniz için. Arkadaşlarınız resim yapacaklar. Sizler izleyeceksiniz. Resmi ona göre düşüneceksiniz ben ne resim yapabilirim.” şeklinde açıklama yaptı.

Öğretmen eline boyayı alarak “Ben şimdi buraya bir karpuz tarlası yapıyorum. Burada da bir bulut hayal ettim, bulutum var. Buradan da bir tane kuş geçsin.” diyerek kağıda resim yaptı. Öğretmen kendisinin güneş yapmasını isteyen bir çocuğa “Onu kim düşündüyse o yapsın. Benim aklıma güneş yapmak gelmemişti.” şeklinde cevap verdi. Öğretmen çocuklara “Resmi ben başlattım. Önce sen git.” diyerek bir çocuğu resim yapması için kaldırdıktan sonra “Ne yapmak istersin orada?” sorusunu sordu. Çocuklara en fazla üç şey çizebileceklerini söyledi.

Öğretmen, yaptıkları resimlerin arkadaşları tarafından daha iyi görülebilmesi için çocukların canlı renkler kullanmalarını istedi. Öğretmen sık sık çocukların resimlere iyi bakmalarını ve düşünmelerini, o resimlere bakarak hikaye oluşturacaklarını hatırlattı.

İlk başta arkadaşlarını dikkatli izleyen çocukların zaman içerisinde sıkıldıkları gözlemlendi. Etkinliğin sonuna doğru hareketlenip ayağa kalkmaya başladılar. Bunu fark eden öğretmen etkinlik sürecinde çocuklar her hareketlendiğinde “Teşekkür ederim size. Çok dikkatli izliyorlar arkadaşlarını. Dik oturalım” şeklinde çocukların dikkatlerini toplamaya çalıştı. Bir ara ıslık sesi gelince öğretmen ıslığı kimin çaldığını sordu ve hiç hoş bir davranış olmadığını belirtti. Arkadaşının yaptığı resmi eleştiren bir çocuğa “O orada görmek istedi. Ona göre o ordadır. Eleştirebilirsin ama arkadaşının orada niye gördüğü, nasıl düşündüğü önemli.” diyerek açıklama yaptı.

Hastalandığını söyleyen bir çocuğun ateşine baktı ve elini yüzünü yıkaması için lavaboya gönderdi. Çocuğun ateşinin düşmediğini gören öğretmen, çocuklara beklemelerini söyleyerek hastalanan çocuğun ailesini aramak için bir dakikalığına sınıftan ayrıldı.

Tüm çocuklar resim yapmayı bitirince öğretmen “Aç kapa, aç kapa elleri çırpalım oy, elini koluna koy. Tıp.” dedi. Sonra “İçinizden bazı arkadaşlarınızı çağıracağım. Hikaye oluşturalım. Kim dikkatli izlediyse onları çağıracağım.” diyerek bir çocuğu yanına çağırdı. Yanına gelen çocuğa “Şöyle göz gezdir, ondan sonra anlat.” dedikten sonra çocuğun bir şey söylememesi üzerine “Mesela kahverengi saçlı bir kız varmış. Karpuz tarlasına giderken orada salıncakları görmüş.” şeklinde örnek verdi. Daha sonra çocukların anlattıklarını kağıda yazdı. Çocuklar sıkıldılar ve hareketlendiler. Sınıfta gürültü oluştu. Bu nedenle çocukların anlattıkları hikayeler diğer çocuklar tarafından duyulmadı.

Öğretmen, etkinliğin başında etkinliğe dikkati çekme ve etkinliği başlatma amacıyla, etkinlik sürecinde çocukların yaptıkları resimleri takip edebilme amacıyla, etkinliğin sonunda da hikayenin sonunu tamamlatma amacıyla sorular sordu. Öğretmenin yüksek ses tonuyla konuştuğu; canım, tatlım gibi ifadeler kullandığı ve çocukların dikkatlerini toplamak için sık sık teşekkür ettiği görüldü.

Öğretmen etkinliğin başında etkinliğe dikkati çekme ve başlatma amacıyla, etkinlik sürecinde çocukların yaptıkları resimleri takip edebilme amacıyla, etkinliğin sonunda da hikayenin sonunu tamamlatma amacıyla sorular soruldu. Öğretmenin yüksek ses tonuyla konuştuğu; canım, tatlım gibi ifadeler kullandığı ve çocukların dikkatlerini toplamak için sık sık teşekkür ettiği görüldü.

3. Etkinliği sonlandırma sürecinde, toplam 5 çocuk hikaye oluşturduktan sonra öğretmen yazdığı hikayeleri yüksek sesle okudu. Ardından öğretmen çocuklara “İsterseniz hep birlikte kalkıp karpuz tarlasına gidelim.” diyerek oyun etkinliğine geçti.

4. Etkinlik süresince öğretmenin sorularını etkinlik öncesinde, etkinlik sürecinde ve etkinlik sonunda sorduğu gözlemlendi. Etkinlik sırasında öğretmen 19 soru sordu.

Son Gözlem

Türkçe etkinliğinin gözlemlendiği süreçte aşağıdaki örüntü ortaya çıkmıştır.

1. Etkinlik öncesinde, kahvaltıdan dönen çocukların evcilik köşesine geldikleri ve U şeklinde oturdukları görülmektedir. Öğretmen oturan çocukların bazılarının yerlerini değiştirerek oturma şekillerini düzenledi.

2. Etkinlik süreci, öğretmenin “Aç kapa, aç kapa elleri çırpalım oy. Elini dizine koy.” demesiyle başladı. Öğretmen yönergeyi “başına koy, burnuna koy, koluna koy” şeklinde üç kez daha çocuklarla birlikte tekrarladı. Son söylediklerinde “Dik otur, teşekkür ederim.” ifadelerini kullandı ve çocukların karşısına geçerek oturdu. Sonra arkadaşlarının ilacını içireceğini, çok fazla dondurma yediği için midesinin bozulduğunu söyledi. Bunun üzerine “Fazla yemek çok mu önemli?” sorusunu sordu.

Çocuklarda bir hareketlenme olduğunu gören öğretmen “Kollarımızı bağladık mı? Dil oturduk mu? Neden dik oturun dediğimi biliyor musunuz?” sorularını sordu.

Çocuklar tekrar dik oturur konuma geldiklerinde öğretmen “Fazla yemek yemek neden zararlı? Her şeyin fazlası yarar mı zarar mı? Elektriği gereksiz yere yakmak yararlı mı zararlı mı? Şimdi biz ne yapmışız? Dikkat etmemiz gerek değil mi?” sorularını sordu.

Öğretmen büyük resimli bir hikaye kitabı alarak çocukların karşısına tekrar oturdu. Çocuklara “Dedemin gözlükleri kaybolmuş. Dedem aramış, aramış, aramış bulamamış. Bir de bakmış başının üzerinde.” dedikten sonra yaşlılara yardım etme ile ilgili sorular sordu. Daha sonra bisiklete nereden binileceği ile ilgili sorular sorularak çocukla konuşuldu. Çocuklar hep bir ağızdan konuşmaya başlayınca öğretmen “Aç kapa” yönergesi verdi ve bir çocuğun yerini değiştirdi. “Biri konuşurken sözünü kesmek doğru bir davranış mı? Arkadaşlarınız konuşurken neden sözünü kesiyorsunuz? Babana hiç diyor musun, yanlış yapıyorsun diye?” sorularıyla öğretmen çocukların davranışlarına dikkat çekti.

Öğretmen hikayeyi okumaya başladığında yanlış okuduğunu fark edince özür diledi. Bir çocuğun kendisine gözlüğünü takmadığını hatırlatması üzerine ona teşekkür etti. Öğretmen bir çocuğun konuştuğunu duyunca çocuklara önce dinleyeceklerini, sonra konuşacaklarını hatırlattı ve sonra gözlüğünü takarak okumaya devam etti.

Öğretmen hikayeyi okumayı bitirdikten sonra “Tasarruf nedir? Siz hiç tasarruf yaptınız mı? Ne yaptın? Dişini fırçalıyor musun? Fırçaladığınız süre içinde suyu kapatıyor musunuz? Okulda aynısını yapıyor musunuz? Okulda tasarrufu yaparsak fatura kime gelir? Herkes ışığı açık bıraksa, suyu açık bıraksa ne olur ülkeye? Ülkemiz fakirleşirse ne olur? Evimizde hangi aletler enerji ile çalışıyor? Uyarıyor musun? Hiç enerji olmasaydı ne olurdu? İlk insanlar nasıl yaşıyorlar? Ahmet Ozan’a niçin teşekkür etti?” sorularıyla hikayenin ana fikri olan tasarruf hakkında sohbet edildi.

Öğretmen etkinlik sürecinde “Söyle tatlım, aferin sana, efendim canım, dik oturalım, teşekkür ediyorum.” ifadelerini sık sık kullandı.

Öğretmenin etkinlik sonrasında hikayenin konusunun anlaşılması için sorular sorulduğu, çocukların dikkatlerini dağıldığı ve sınıf düzeninin bozulduğu durumlarda da düzeni sağlamaya yönelik yönergeler verdiği gözlemlendi.

3. Etkinliği sonlandırma sürecinde, öğretmen “Aç kapa” yönergesini verdikten sonra tıp dedi ve korodaki şarkıları söyleyeceklerini ifade ederek etkinliği sonlandırdı.

4. Etkinlik süresince öğretmenin sorularını etkinlik öncesinde ve etkinlik sonunda sorduğu gözlemlendi. Hikaye okuma sürecinde soru sorulmadı. Etkinlik sırasında öğretmen 40 soru sordu.

Oyun ve Hareket Etkinliği

Ön Gözlem

Oyun ve hareket etkinliğinin gözlemlendiği süreçte aşağıdaki örüntü ortaya çıkmıştır.

1. Etkinlik öncesinde; öğretmenin sınıfın sol köşesini karpuz tarlası olarak göstermesi ile çocukların burada diz çöküp bileklerinden tutarak beklemeye başladıkları görüldü.

2. Etkinlik süreci, öğretmenin “Çocuklar şimdi burası bizim karpuz tarlamız. Bir tane müşteri gelmiş karpuzu satmak için. Ben sağlam karpuzları seçeceğim. Satacağım. Çürük karpuzları da bir tarafa toplayıp çöpe atacağım.” demesiyle başladı. Sonra bir çocuğu seçerek müşteri olduğunu, tarlaya gelip bakacağını söyledi. Öğretmenin seçtiği çocuk arkadaşlarının sırtından hafifçe itmeye başladı. Dengesini kaybederek düşen çocukların bir tarafa, düşmeyen çocuklarında başka bir tarafa toplanması istendi.

Çocuklar sağlam ve çürük olarak ikiye ayrıldıktan sonra öğretmen, sağlam çocukların yanına gelmelerini ve kafalarını önlerine eğerek yere çömelip durmalarını söyledi. Sonra öğretmen çocuklara “Siz manavdasınız. Satıcı aldı sizi manava sattı.” dedikten sonra çürük karpuz diye ayırdığı çocuklara “Çürük karpuzları ben attım. Siz birer kuşsunuz. Akşam manavcı karpuzların üzerini örtmeden sessiz bir şekilde gelip karpuzların üzerini didikleyeceksiniz. Hangi kuş hangi karpuzun üstüne konarsa onu kaldırıp elinden utup götürsün.” Dedi ve çocukların hepsini bir tarafta toplandı.

Öğretmen, manavda alıcı olan çocuğa artık Alibaba olduğunu söyledi. Alibaba saatin kaç oynayalım diyerek oyuna geçtiler. Alibaba olan çocuk arkadaşlarının karşısına geçti. Arkadaşları da ona en uzak yere geçerek “Alibaba saatin kaç?” diye sordular. Alibaba değişik sayılar söyledi ve her söylediği sayı kadar çocuklar Alibaba’ya doğru yürüdüler. Çocuklar Alibaba’nın yanına gelince Alibaba onları kovaladı ve yakaladığı arkadaşını Alibaba yaptı. Öğretmen bir defa çocuklarla oynadı. Sonra oyunu dışarıdan gözledi. Çocukları adımlarını düzgün atmaları konusunda uyardı. Öğretmen adımları çocuklarla birlikte saydı. Oyun 3 kez oynandıktan sonra öğretmen son defa Alibaba seçilen çocuğa Kurtbaba olduğunu söyledi.

Bu arada bir çocuk arkadaşını şikayet etti. Öğretmen “Arkadaşının davranışı ne kadar yanlışsa arkadaşınla aranda geçeni bana söylemen o kadar yanlış.” dedi.

Çocuklar daire şeklinde el ele tutuştular. Ortalarına Kurtbabayı aldılar. Çocuklar Kurtbaba’nın etrafında dönerek “Ormanda gezinirken Kurtbaba’ya rastladım ben. Kurtbaba, Kurtbaba ne yapıyorsun?” diye sordular. Kurtbaba farklı şeyler yaptığını söyledi. Her söylediği şeyin arkasından çocuklar hep bir ağızdan “Oooooo” diyerek cevap verdiler. Sonunda Kurtbaba “Acıktım, sizi yiyeceğim” dedi ve çocukları kovalamaya başladı. Öğretmen Kurtbabanın yakaladığı çocuğun ebe olduğunu söyledi ve “Hopladım, zıpladım. Daldan elma topladım.” dedi. Çocuklar bu sözleri tekrarlayarak zıplayıp elma toplama hareketi yaptılar. Bahçıvan geliyor deyince çocuklar hareket etmeden yere yatıp beklediler.

Çocukların oynanan oyunlar arasında geçişlerde zorlanmadıkları ve oyunları öğretmenin anlatmasına gerek kalmadan oynadıkları gözlemlendi. Öğretmen oyunlarda kurallara uygun oynanması açısından çocukları takip etti ve onların oyunlarına katıldı.

Öğretmenin her oynattığı oyunun başında, çocukların oyunu anlamalarına yönelik yönergeleri olduğu, etkinlik sürecinde de oyunun kurallarına göre oynanmasına yönelik yönergelerinin olduğu görüldü. Oyun içerisinde çocukları yönlendirmeye yönelik sorular sorulduğu gözlemlendi.

3. Etkinliği sonlandırma sürecinde, öğrenen yere yatan çocuklara dinlenmelerini söyledi. Bahçıvan gitti deyince çocuklar tekrar elma toplamaya başladılar. Sonra bahçıvan geliyor deyince yere yatıp beklediler. Öğretmen bahçıvanın dokunduğu çocuğun kalkıp evcilik köşesine oturmasını istedi. Bahçıvan olan çocukta arkadaşlarına sırayla dokundu. Çocukların evcilik köşesine oturmalarıyla diğer etkinliğe geçildi.

4. Etkinlik süresince öğretmenin sorularını, etkinlik sürecinde sorduğu görüldü. Etkinlik öncesinde ve etkinlik sonunda soru sorulmadı. Toplam 6 soru soruldu.

Son Gözlem

Oyun ve hareket etkinliğinin gözlemlendiği süreçte aşağıdaki örüntü ortaya çıkmıştır.

1. Etkinlik öncesinde çocukların blok köşesi önünde el ele tutuşarak halka oluşturdukları gözlemlendi. Öğretmen de çocukların arasına girerek halkaya dahil oldu.

2. Etkinlik süreci, öğretmenin “Benim adım Mustafa heykel.”demesiyle başladı. Daha sonra “Sırtım kambur, başım kel. Ayaklarım yampuri yumpiri. Dans ederim durmadan. Ayaklarım yampuri yumpiri.”şarkısını söyledi. Öğretmenle birlikte çocuklarda şarkıyı söylediler ve hareketlerin taklidini çıkardılar. Öğretmen şarkıdan sonra “Siz hiç kel birini gördünüz mü? Kel olduğu için onunla dalga geçiyor musunuz? Sırtı kamburu olan biriyle hiç dalga geçiyor musunuz?” sorularını sordu. Çocukların cevaplarından sonra “Aferin, çok akıllısınız.”diyerek dönüt verdi.

Tekrar “Benim adım Mustafa heykel” dedikten sonra “Siz heykelken ben size duyduğum bir şeyi söylemek istiyorum. Arkadaşımızın dedesi çok sigara içmiş. Sigara içmek yanlış mı doğru mu?” sorusunu sordu. “Arkadaşınız anlatsın mı?” sorusunu sorduktan sonra da çocuk, arkadaşlarına dedesinin sigara içerek hastalandığını ve öldüğünü anlattı. Öğretmen “O zaman sigara içen büyüklerimizi uyaracağız.”dedikten sonra “Ayaklarım yampuri yumpiri” diyerek şarkıyı söylemeye devam etti.

Şarkıyı söyledikten sonra Kurtbaba’yı oynayacaklarını belirtti ve bir çocuğu Kurtbaba olarak seçti. Bazı çocuklar Kurtbaba olmak isteyince öğretmen “Kurallara uygun oynayan arkadaşlarınızı seçiyorum.”dedi ve kurallar uymaya yönelik sorular sordu. Üçüncü kez Kurtbaba arkadaşını yakaladığında, öğretmen yakaladığı çocuğun Alibaba olacağını söyledi ve Alibaba oyununa geçildi.

Çocukların uygun adımlarla oynamadığını gören öğretmen “Biraz önce kurallara uymaktan bahsettik. Toplu taşıma araçlarında, oyun oynarken. Biz kurallara uygun mu oynuyoruz?” dedikten sonra öğretmen çocukların arasına girerek çocuklarla birlikte saydı ve kendisini geçmemeleri konusunda uyardı. Kendisini yürüyerek geçen çocuklara “Yaşlılara saygı göstereceğiz. Büyüklere saygı göstereceğiz.” dedikten sonra “Beni geçerlerse bana saygılı davranırlar mı?” sorusunu sordu. 3 kez Alibaba oynandıktan sonra blok köşesinde çocukların daire oluşturmalarını söyledi ve “El ele tutuşalım.” şarkısını söyledi.

Çocuklar daire olduktan sonra öğretmen “Herkes otursun, ayağını uzatsın.” dedi. Çocukların ayaklarını çapraz, düz ve çarpı yapmalarına yönelik öğretmen komut verdi. Şaşırان çocuklara yandıklarını söyleyerek onları daireden çıkardı. Kalan 9 çocuğun isimlerini söyleyerek oyunu kazandıklarını belirtti. Kazanan çocukların zıplayarak sevindikleri gözlemlendi. Öğretmen çocukların tekrar oturmalarını söyledi ve bir sonraki etkinlik için masaları ve sandalyeleri hazırladı.

Çocukların yanına geldiğinde bir çocuk çürük yumurta oynamak istediğini söyledi. Bunun üzerine öğretmen “Bakalım kim çürük kim sağlam. Önce el ele tutuşup güzel oturalım.” dedikten sonra çocuklara bileklerinden tutarak nasıl diz çökeceklerini gösterdi. Çürük yumurtalara kendisinin bakacağını söyleyerek çocukların sırtından itmeye başladı. Öğretmen düşen çocuklara “Arkadaşınız çürük yumurta.” düşmeyen çocuklara ise “Ooo bu çok sağlam. Maşallah.” şeklinde dönütler verdi. Tüm çocukların sırtından ittikten sonra dört çürük yumurta olduğunu söyledi ve sağlıklı beslenme ile ilgili sorular sordu.

Öğretmen çocukların oyunlarını etkinlik süresince yönergeleri ile takip etti ve kendisinde çocuklarla birlikte oyunun içerisinde yer aldı.

3. Etkinliği sonlandırma sürecinde, öğretmen çocuklara “Şimdi herkes sesiz bir şekilde kalksın ve masalara otursun.” dedi ve bir sonraki etkinliğe geçildi. Çocuklar kalkarak masalara geçtiler.

4. Etkinlik süresince öğretmenin sorularını, etkinlik başında ve etkinlik sonunda sorduğu görüldü. Etkinlik sürecinde soru sorulmadı. Toplam 22 soru soruldu.

Müzik Etkinliği

Ön Gözlem

Müzik etkinliğinin gözlemlendiği süreçte aşağıdaki örüntü ortaya çıkmıştır.

1. Etkinlik öncesinde; çocukların evcilik köşesine U şeklinde oturdukları gözlemlendi. Öğretmen ayakta kalan çocuklar için sandalye getirdi. Kendisi de çocukların hepsini göreceğ şekilde karşılımlarına geçti.

2. Etkinlik süreci, öğretmenin “Yorulduğ şimdi çocuklar. O zaman şöyle bir dinlenelim. Nefesimizi derin derin alalım. Nefesimizi derin derin alabilmek için nefesimizi şöyle bir toplayıp balon şişirelim.” demesiyle başladı. Çocuklar bu yönergeden sonra elleriyle balon şişirmiş gibi yaparak nefeslerini verdiler. Öğretmen de çocuklarla birlikte balon şişirdi. Sonra öğretmen “Balonu bağlayalım. Üzerine sevdiğimiz isimlerini yazalım. Gökyüzüne bırakalım gitsin.” dedi ve çocuklar balonlarını bırakma hareketi yaptılar.

Öğretmen çocukların sol tarafına oturduktan sonra yeni bir şarkı öğrenmeyeceklerini, bildikleri şarkıları söyleyeceklerini belirtti. Çocuklara, önce koroda öğrendikleri türkülerini sonra başka şarkıları söyleyeceklerini söyledi.

Öğretmen çocuklara açıklama yaparken ısrarla parmak kaldıran bir çocuğa “Ne diyorsun?” diye soru sordu. Çocuğun ben bir tane biliyorum demesi üzerine öğretmen “Ben şimdi sana biliyor musun diye sormadım. Diyorum ki öğrendiğimiz şarkıları birlikte söyleyeceğiz. Önce koroda öğrendiğimiz türkülerini söyleyelim.” dedikten sonra “Nasıl başlıyordu çocuklar?” sorusunu sordu.

Çocuklar sırayla ‘Delilo Delilo Destane, Kızılıklar Oldumu’ türkülerini söylediler. Sonra bir çocuğu ayağa kaldırarak üçüncü türküyü başlamasını ve sonra türküyü hep birlikte söylemelerini istedi. Çocuklar ‘Pınarbaşı Burma Burma’ türküsünü söylerken öğretmen sınıfın sağ tarafta ki masaları uzun bir masa olacak şekilde kapıya doğru çekerek bir sonraki etkinlik için hazırladı. Masalara pastel boyalar ve kağıtlar koydu.

Türkü bitmesiyle öğretmen teşekkür etti. Sonra “Okul şarkılarından kim söyleyecek?” sorusunu sordu. Tekrar çocukların yanına oturdu. Söylemesi için kaldırdığı çocuk söyleyeceği şarkıyı hatırlayamayınca oturup düşünmesini söyleyerek başka bir çocuğu kaldırdı. Diğer çocukta hatırlayamayınca “Okul şarkılarını hatırlayamadınız mı?” sorusunu sorduktan sonra tüm çocuklara okul şarkılarını düşünmelerini söyledi. Sonra başka bir çocuğu kaldırdı. Çocuk “Otomatik” şarkısını söyledikten sonra öğretmen teşekkür etti.

5 Kız çocuğu şarkı söylemeleri için kaldırdığında çocuklardan biri arkadaşının söylemek istemediğini söyledi. Öğretmen “Niye söylemesin?” sorusunu sorduktan sonra çocuklar ‘Orman Ne Güzel’ şarkısını söylediler. Bir erkek bir kız çocuk kalkarak ‘Merhaba’ şarkısını, başka bir erkek çocuk ‘Peynir Ekmek’ şarkısını söyledi. Öğretmen kendi aralarında konuşan çocukları “Arkadaşlar siz biraz önce şarkı söylerken o sizi dinledi. Siz onu dinlemiyorsunuz.” diyerek uyardı.

Başka bir çocuk kurbağa şarkısını söyledikten sonra 5 kişilik bir grup kalktı. Grup halindeki çocuklar hangi şarkıyı söyleyecekleri konusunda tartışmaya başlayınca öğretmen “Siz kendi aranızda karar veremediğiniz için sizi oturtuyorum. Üzgünüm. Arkadaşına öyle davranamazsın. Daha kendi aranızda karar vermemişsiniz. Birlikte şarkı söylemeye çalışıyorsunuz.” dedi ve başka bir çocuğu kaldırdı. Kaldırılan çocuk ‘Arş Arş İleri’ marşını söyledi.

Öğretmenin etkinlik sürecinde, etkinliği gerçekleştirmeye yönelik ve sınıfta düzeni sağlamaya yönelik yönergeler verdiği gözlemlendi. Öğretmenin çocukların davranışlarına yönelik de yaptığı açıklamalar olduğu görüldü.

3. Etkinliği sonlandırma sürecinde, öğretmen “Şimdi arkadaşlar bu marşımızı söyleyerek herkes masamıza geçsin.” diyerek bir sonraki etkinliğe geçti. Çocuklar marşı öğretmenleriyle birlikte söyleyerek masaya geçtiler.

4. Etkinlik süresince öğretmenin sorularına bakıldığında sorularını etkinliğin başında ve etkinlik sürecinde sorduğu gözlemlendi. Etkinlik sonunda soru sorulmadı. Etkinlik süresince toplam 8 soru sorulmuştur.

Son Gözlem

Müzik etkinliğinin gözlemlendiği süreçte aşağıdaki örüntü ortaya çıkmıştır.

1. Etkinlik öncesinde, Türkçe etkinliği sonrasında müzik etkinliğine geçen çocukların evcilik köşesinde oturmaya devam ettikleri görüldü.

2. Etkinlik süreci, öğretmenin “Korodaki ilk şarkıyı söyleyebilir misin?” sorusunu sormasıyla başladı. Çocuklar “Ben bir elma kurdum.” şarkısını söylediler. Öğretmen çocuklar söyledikten sonra “Günaydın” şarkısını söyledi. Daha sonra “Bu şarkıyı daha önce öğrenmiş miydik? Sabahları okula gelince arkadaşlarına günaydın diyor musunuz? Sabahları okula gelince öğretmenlerinize günaydın diyor musunuz? Otobüse binerken otobüs şoförüne günaydın diyen var mı?” gibi sorularla günaydın demek üzerine çocukla konuşuldu.

Çocuklar hareketlenmeye başladılar. Öğretmen yerinden kalkan iki çocuğun oturma yerlerini değiştirdi. Sonra bir çocuğu şarkı söylemesi için kaldırdı. Çocuk araçların çıkardıkları farklı sesleri anlatan “Dodi isimli şarkıyı söyledi. Şarkıdan sonra öğretmen “Şarkı nasıl başlıyordu? Bildiğiniz araçların hepsi aynı ses mi çıkarıyor? Nerede gider tren?” sorularını sordu. Öğretmen bu arada hareketlenen iki çocuğun yerlerini değiştirdi. Öğretmen “farklı araç gereçler farklı ses çıkarır.” açıklamasından sonra “Farklı ses çıkaralım mı?” sorusunu sordu ve müzik köşesinden müzik aletleri getirdi.

Bir çocuğun eline marakas verdi ve “Bu nasıl bir ses?” sorusunu sordu. Ardından bir tefi başka bir çocuğa verdi. Çocuk tefi çaldıktan sonra “Oradaki ne sesi? Ziller ne ile yapılmış?” sorularını sordu. Son olarak da kendisi iki ritim çubuğunu birbirine vurdu ve “Bunlar neden yapılmış?” sorusunu sordu. Çocuklar ağaç dedikten sonra “Ağaçları nereden alıyoruz?” sorusunu sorduktan sonra “Yaşlı ağaçları keserek ritim aletleri yapabiliriz.” açıklamasını yaptı.

3. Etkinliği sonlandırma sürecinde öğretmen, çocukların hareketlenmesiyle müzik aletlerini kaldırdı. Daha sonra “El ele tutuşalım, halkaya karışalım, haydi gülüm sende gel, oynayalım loy

loy.”şarkısını söylemesiyle çocuklar yerlerinden kalktılar ve öğretmenle birlikte şarkıyı söyleyerek oyun oynamak için blok köşesine geçtiler.

4. Etkinlik süresince öğretmenin sorularına bakıldığında etkinliğin başında, sürecinde ve sonunda sorduğu gözlemlendi. Etkinlik süresince toplam 8 soru sorulmuştur.

Okuma Yazmaya Hazırlık Çalışması

Ön Gözlem

Okuma yazmaya hazırlık çalışmasının gözlemlendiği süreçte aşağıdaki örüntü ortaya çıkmıştır.

1. Etkinlik öncesinde; sınıfın sağ köşesinde uzun bir masa, masanın üzerinde de yukarıdan aşağıya yazılmış sayıların olduğu kağıtlar olduğu gözlemlendi. Çocuklar masanın etrafına oturdu ve her biri bir kağıt aldı.

2. Etkinlik süreci, öğretmenin “Baştaki sayı kadar yanındaki boşluğa yaz meyveleri çizebilirsiniz.” demesiyle başladı. Sonra çocuklara “Sayı kadar meyve çizelim mi?” sorusunu sordu. Bir çocuğun “4 tane çizdim tamam mı?” demesiyle öğretmen “Alttakine geçeceksin tatlım. Burada hangi sayı varsa oraya da o kadar meyve yapacaksın.” diyerek açıklama yaptı. Çocukları kutudan masaya boyaları dökmelerini ve kendi kağıtlarıyla ilgilenmeleri söyledi.

Öğretmen çocukların kağıtlarına isimlerini yazdı. Etkinlik süresince, yaptığı resmi kendisine gösteren her çocuğa “Aferin. Eline sağlık. Teşekkür ederim. Çok güzel yapmışsın.” şeklinde dönütler verdi. Çocukların kağıtlarına bakarken eksik yapan bir çocuğa “Kaç tane karpuz yaptın? Sayı kadar yap. Bir düşün.” dedi. Ardından “Bu gün ayın kaç? Hangi aydayız?” sorularını sordu.

Öğretmen etkinliği bitiren çocukların evcilik köşesine oturmalarını ve bitirmeyen arkadaşlarının dikkatlerini dağıtmamalarını söyledi. Öğretmen yaz meyvelerine örnekler verdi. Havucun meyve olmadığını, bazı meyvelerin hem yaz, hem kış meyvesi olduğunu söyledi ve bu meyvelere örnekler verdi. Öğretmen etkinlik süresince, çocukların yaptıkları meyve resimlerinin uygun sayıda olması için kağıtları kontrol etti.

Evcilik köşesinde bekleyen çocuklar gürültü çıkarmaya başlayınca öğretmen “Teşekkür ederim. Kurallara uygun davrandığınız için. Kimler güzel oturuyor bir bakayım. Teşekkür ederim.” dedi. Etkinlik bitene kadar öğretmen evcilik köşesindeki çocuklara sık sık bu şekilde sözler söyledi.

Bazı çocukların çizeceği meyveye karar veremediğini gören öğretmen çocuklara “hangi meyveyi çizdiğiniz önemli değil. Baştaki sayı kadar çizmeniz önemli.”dedi. Tüm çocukların bitirmesi beklendi.

Öğretmenin çocukların çalışmalarına olumlu dönütler verdiği gözlenmiştir. Etkinliği bitirerek bekleyen çocuklara ise sınıf düzenini sağlama amaçlı sözler söylediği görülmüştür.

3. Etkinliği sonlandırma sürecinde, öğretmen tüm çocukların evcilik köşesine oturmalarını istedi. Daha sonra “ismini söylediğim çocuklar sıraya geçsin. Bahçeye oynamaya çıkmıyoruz.” diyerek çocukların isimlerini söylemeye başladı. Çocuklara, sıra olduktan sonra yavaş yavaş çıkmalarını, bahçe çamura galoş giymelerini söyleyerek etkinliği sonlandırdı ve diğer etkinliğe geçti.

4. Etkinlik süresince öğretmenin sorularını etkinlik öncesinde ve etkinlik sürecinde sorduğu görüldü. Etkinlik sonunda soru sorulmadı. Toplam 4 soru soruldu.

Son Gözlem

Okuma yazmaya hazırlık çalışmasının gözlemlendiği süreçte aşağıdaki örüntü ortaya çıkmıştır.

1. Etkinlik öncesinde, çocukların hazırlanan masalara 8, 7 ve 3 kişi olarak gruplar halinde oturdukları gözlemlendi. Masaların üzerine geometrik şekillerin olduğu kağıtlar ve pastel boyalar konuldu.

2. Etkinlik süreci, öğretmenin “Burada her sırada farklı olanları bulup boyayacaksınız. Farklı olmayanlar boş kalacak.”demesiyle başladı. Daha sonra “Farklı olmak ne demek? Ne demekmiş? Biri uzun biri kısa olursa ne farkı olur arada? Birisi çok kilolu olursa biriside çok zayıf olursa ne farkı olur? Birinin köşesi var birinin yok, ne olur? Ne farkı olur?”sorularıyla farklı olmak üzerine konuşuldu. Çocuklara tekrar “Elimizde ki kağıtları inceleyelim. Farklı olan şekli bulup boyayalım.”yönergesini verdi.

Öğretmen çocukların kağıtlarına bakarak doğru yapıp yapmadıklarını kontrol etmeye başladı. Doğru yapan çocuklara “Aferin, eline sağlık.” dönütlerini verdi. Bir çocuğun yanlış yaptığını söylemesi üzerine “Yanlış yaptığına inandığın şeyin üzerine çarpı işareti koy. Doğrusunu yap.” dedi.

Bazı çocuklar çalışmalarını bitirip öğretmene göstermeye gelmeye başlayınca öğretmen çocuklara oturmalarını ve isimlerini yazdıktan sonra çalışmalarını alacağını söyledi. Sonra çocukların yaptıkları çalışmalara baktı ve isimlerini kağıtlarına yazdı. Bütün çocukların isimlerini kağıtlara yazdıktan sonra kağıtları toplamaya başladı.

Çocuklar ellerini yıkamak istediklerinde “Ellerinizi şimdi yıkamayacaksınız. Biraz sonra göndereceğim sizi. Bitirenler evcilik köşesine otursun.” diyerek yönlendirdi.

Bir çocuk arkadaşının kağıdıyla ilgili konuştuğunda öğretmen çocuğa “Sen kendi yaptığınla ilgilen. Ben arkadaşınla konuşacağım.” dedi. Çocukların hepsinin bitirmelerini beklerken evcilik köşesinde ki çocukların gürültü yapması üzerine öğretmen bu çocuklara sık sık oturmalarını söyledi.

Öğretmen etkinlik süresince masaların arasında dolaşarak çalışmasına devam eden çocuklara farklı olanı bulmalarında yardımcı oldu. Ayrıca öğretmen çocukların motivasyonlarını sağlamak için yaptıkları çalışmalara yönelik dönütler verdi.

3. Etkinliği sonlandırma sürecinde, öğretmen “Bitirdik mi? Lütfen oturun yerlerinize. Krem süreceğim.” diyerek tüm çocukların evcilik köşesine oturmalarını sağladı. Kendisi de çocuklar otururken masaları kenara çekti. Daha sonra çocukların karşısına geçerek “Aç kapa, aç kapa. Elleri çırpalım oy. Elini koluna koy. Tıp.” diyerek diğer etkinliğe geçti.

4. Etkinlik süresince öğretmenin sorularını etkinliğin başında sordu. Etkinlik sürecinde ve sonunda sadece çocukların bitirip bitirmediklerine yönelik soru sordu. Toplam 9 soru soruldu.

Fen ve Matematik Etkinliği

Ön Gözlem

Fen ve matematik etkinliğinin gözlemlendiği süreçte aşağıdaki örüntü ortaya çıkmıştır.

1. Etkinlik öncesinde; çocukların sırayla bahçeye çıktıkları ve bahçede yer alan içerisinde oyuncakların olduğu kum havuzunun girerek oynamaya başladıkları gözlemlendi.

2. Etkinlik süreci, öğretmenin “Dikilen fidelere bir bakalım mı? Murat abinin diktiği fidelere.” demesiyle başladı. Çocuklar kum havuzunun ilerisinde etrafı çitle çevrilmiş alana doğru gittiler ve çitin kenarında toplanarak baktılar. Öğretmen çitin içerisine girdi.

Öğretmen çocuklara “Dün fidanlar dikilirken siz izlemiştiniz değil mi?” sorusunu sordu. Sonra “bir hafta önce toprağı belledi. Burada biberler, domatesler, patlıcanlar var. Şurada soğanlarımız oldu. Bak bunlar salatalık.” diyerek çocuklara dikilen sebzeleri gösterdi.

Öğretmen çocukların dikkatini çekmeye yönelik ve fideleri gözlemelerini sağlamak için yönergeler verdi.

3. Etkinliği sonlandırma sürecinde, öğretmen “Biz her gün çıkıp bunları izleyeceğiz.” dedikten sonra oynayabilirsiniz diyerek çocukları bahçede serbest bıraktı.

4. Etkinlik süresince öğretmenin sorularını etkinliğin başında sorduğu gözlemlendi. Etkinlik sürecinde ve etkinliğin sonunda sorular sorulmadı. Etkinlikte toplam 2 soru soruldu.

Son Gözlem

Fen ve matematik etkinliğinin gözlemlendiği süreçte aşağıdaki örüntü ortaya çıkmıştır.

1. Etkinlik öncesinde çocukların evcilik köşesine öğretmenin yönlendirmesi ile U şeklinde oturdukları görüldü.

2. Etkinlik süreci, öğretmenin “Arkadaşlar, biz deminden beri diyoruz ki güçlü olmamız için iyi beslenmemiz lazım.” demesiyle başladı. Daha sonra “Temizlik de beslenme kadar önemli mi?” sorusunu sordu. Daha sonra çocukların ellerine krem sıktı ve sürmelerini istedi. Çocuklar kremi ellerine sürerken öğretmen “Kahvaltıya gitmeden ellerimizi yıkayalım demiştik değil mi? Neden yıkayalım demiştik?” sorularını sordu. Çocuklar kremi sürdükten sonra sim getirip ellerine döktü ve “Şunlardan

sürelim yapıyor mu, yapışmıyor mu? Elimiz kremlı olduğu için daha çabuk yapışır. Mikrop olduğunu kabul ediyoruz. Herkes elini incelesin.”dedi.

Simler çocukların ellerine yapıştıktan sonra “Herkes kendi elini inceledi mi?”sorusunu sordu. Öğretmen “Şu anda ellerimiz mikroplu. Önce bir peçeteye silmeye çalışalım.”dedikten sonra sol baştan 6 çocuğa peçete verdi ve geçip geçmediğini sordu. 6 çocuğu ellerini sabunlayarak yıkamaları için gönderdi. Diğer çocuklarında ellerine peçete vererek ellerindeki geçirmeye çalışmalarını söyledi. Elini yıkayan bir çocuk “Geçti, geçti.” diyerek sınıfa geldi. Bunun üzerine tüm çocuklar kalkıp ellerini yıkamaya giderken öğretmen kapıdan onları tekrar döndürüp oturmalarını söyledi.

Elini yıkayarak gelen çocuklarda oturduktan sonra öğretmen “Peçeteye geçti mi? Sen sabunladın mı? Elini peçeteye silenlerden çıktı mı? Elini sabunlayanlardan çıktı mı? Su ve sabunla elimizi yıkadığımızda ne olur? Temizliğimizi peçeteye mi, yoksa suyla sabunla mı yapalım? Neden suyla sabunla yapalım? Neden suyla sabunla yapalım?”sorularını sordu.

Öğretmen etkinlik süresince çocukların yaptıklarını takip etti ve etkinliğe yönelik yönergeler verdi.

3. Etkinliği sonlandırma sürecinde, öğretmen sorular cevaplandıktan sonra diğer çocukları da ellerini yıkamaları için gönderdi.

4. Etkinlik süresince öğretmenin sorularını etkinliğin başında ve sonunda sorduğu gözlendi. Etkinlik sürecinde de çocukların bir grubunu ellerini yıkamaya göndermeden önce soru sordu. Toplam 14 soru soruldu.

Ek-2

Serbest Zaman Etkinliği

Ön Gözlem

Serbest zaman etkinliğinin gözlemlendiği süreçte aşağıdaki örüntü ortaya çıkmıştır.

1. Etkinlik öncesinde, gittikçe kalabalıklaşan sınıftaki çocukların kendi arkadaş gruplarını oluşturarak köşelere dağıldıkları gözlemlendi. Sınıf içerisinde köşelere dağılan bu gruplar içerisinde, kızların ve erkeklerin birbirine fazla karışmadan gruplar oluşturdukları görülüyor. Gruplara bakıldığında, evcilik köşesinde küp şeklinde logolarla oynayan, evcilik köşesinde minderleri önlerine dizerek oynayan, kukla köşesinde ikişerli ve üçerli gruplar halinde küçük legolarla oynayan, sınıfın ortasında da oyuncakların bulunduğu büyük saklama kaplarının kapaklarını yere dizerek oynayan çocuklar olduğu görülüyor.

2. Etkinlik süreci, evcilik köşesine giderek oturan öğretmenin yanına gelen bir çocuğun, diğer arkadaşlarının onları rahatsız ettiğini söylemesiyle başladı. Öğretmen, nasıl rahatsız edildiklerini anlatan çocuğu dinledikten sonra arkadaşlarına neden bu davranışları yaptıklarını sorması gerektiğini söyleyerek çocuğu yönlendirdi. Kulelerle oynayan diğer çocuklara yönelerek ne yaptıkları ile ilgili konuştu ve burada çocuklara “Kulenin adını ne koyacaksın?; Ne yaptın?; Ne kulesi olacak bu?” şeklinde sorular sordu. Bu sırada başka bir çocuk arkadaşının ona küstüğünü söyledi ve öğretmen “Gel bakalım, barışalım.” diyerek köşeden çocukla birlikte ayrıldı. Diğer çocuğun yanına giderek barışmalarına yönelik konuşmalar yaptı. Öğretmen “Hadi barışır mısınız, siz çok iyi arkadaşsınız.” dedikten sonra çocuklar birbirlerinden özür dileyerek barıştılar.

Rahatsızlandığını söyleyen başka bir çocuğu “Belki dinlenirsen geçer.” diyerek dinlenmesi için evcilik köşesine oturturdu ve çocuğun kendini iyi hissetmesi için kendiside bir süre yanında oturdu. Daha sonra “Hadi bakalım, topluyoruz.”diyerek sınıfın toplanmasını istedi. Çocuklar köşelerdeki oyunlarını bırakmada zorlandılar. Öğretmenin sürekli toplanıyoruz şeklinde uyarmaları sonucu yavaş yavaş toplanmaya başladılar.

Öğretmen, köşelerden ayrı olarak gerçekleştirmeyi planladığı sanat etkinliği çalışması için sınıfın sağ köşesinde duran masaları sınıfın ortasına doğru çekmeye başladı. Masaları düzenledikten sonra toplamayı bitiren çocukların masalara oturmalarını istedi. Masalarda oturan çocuklar arkadaşlarının gelmesini beklediler. Diğer çocuklar sınıfı toplamaya devam ettiler. Oturan çocuklar beklerken

sabırsızlanıp gürültü çıkarmaya başladılar. Öğretmen daha sonra diğer çocuklarında gelmelerini ve oturmalarını istedi.

Öğretmen, çocukların susması ve dinlemesi için “Biz geçen hafta ne öğrenmiştik?” sorusunu sordu. Ancak çocuklar dinlemediler. Öğretmen dikkatlerini çekmek için eliyle ıslık çaldı. Çocuklar bakınca öğretmen sorusunu tekrar sordu ve ardından cevabını verdi. Öğretmenin çocukların önceki çalışmalarını hatırlamalarına yönelik sorduğu bu soru çocukların dikkatlerini çekmek amacıyla soruldu.

Daha sonra öğretmen, “Neydi onlar?; Kim söyleyecek?; Omurgalı hayvanlardan hangileri vardı?; Sinek omurgalı mıydı?; Ejderha var mıydı?” sorularını sorarak çocuklara söz hakkı verdi. Çocuklar parmak kaldırarak sorulara cevaplar verdiler. Öğretmen kurbağanın söylenmesini bekledi. Ancak çocuklardan kurbağa yanıtı gelmeyince geçen hafta soda şişesinden yaptıkları kurbağayı gösterdi ve geçen hafta yaptıkları kurbağaya arkadaş yapacaklarını söyledi. Çocukların hepsine soda şişelerin, tutkal, önceden üzerine el ve ayak çizilmiş renkli kartonlar dağıttı. Çocukların el ve ayakları kesmelerini istedi. Çocuklar ilgiyle kesmeye başladılar. Öğretmen onları takip etti. Kesemeyen çocuklara yardım etti. Daha önce yaptıkları kurbağayı çocukların görebileceği bir yere koydu ve “Buraya bakarak yapabilirsiniz.” dedi. Çocuklar kolları ve bacakları şişeye yapıştırdılar. Bu arada öğretmen kurbağanın gözlerini hazırladı. Çocuklar masalarına kurbağa modelini koyup inceleyip tekrar eski yerine koydular. Öğretmen gözleri kesmeleri için çocuklara dağıttı. Yapamayan çocuklara yardım etti. Çocuklara nasıl bir kurbağa yapacaklarının modeli gösterildiği için yaparken hiç zorlanmadılar ve yaptıkları kurbağalar birbirlerine benzedi.

Çocuklar birbirleriyle neler yaptıklarını, hangisinin daha önde olduğunu konuştular. Bazıları bitirdiklerini söyledi. Süreç içerisinde öğretmen soru sormadı. Çocuklardan biri üzeri tutkal olduğu için ağlamaya başladı. Öğretmen yumuşak bir ses tonuyla çocuğun yanına gidip bir şey olmayacağını, yıkayınca çıkacağını söyledi. Bitiren çocuklardan birinin kurbağasını havaya kaldırarak gösterdi. Bazı bitiren çocukların isimlerini söyledi. Çocuklar kendi aralarında konuştular, yaptıklarını birbirlerine anlattılar. Çocukların önce bitirebilmek için yarışma havasında oldukları gözlemlendi.

Çocukların sınıf içerisinde ki işbirliği ve paylaşımı sağlamaya yönelik arkadaşlarıyla yaşadıkları sorunları kendileri çözemediklerinde öğretmenlerine durumu bildirdikleri ve öğretmenin bu durularda çocukların bir araya gelerek sorunlarını çözmeleri konusunda destekleme amaçlı iletişim kurduğu gözlemlendi. Öğretmen yumuşak, sevecen ve ilgili bir şekilde iletişim kurduğundan çocukların etkinlik sırasında çok rahat oldukları, öğretmenle iletişim sıkıntısı yaşamadıkları gözlenmiştir.

3. Etkinliği sonlandırma sürecinde, öğretmen tüm çocukların kurbağalarına isimlerini yazdı ve çocukların kurbağalarını sınıfın dışındaki sergi yerine koydu. Çocuklar masalardaki malzemeleri topladılar. Sınıftaki çocukları ellerini yıkamaları için gönderdi ve kahvaltıya gidileceğini söyledi.

4. Etkinlik süresince öğretmenin sorularını blok köşesinde ve sanat etkinliklerine geçişte sorduğu gözlemlendi. Öğretmen sınıfın diğer köşelerinde ve sanat etkinliğini gerçekleştirme sürecinde soru sormadı. Etkinlik süresince toplam 21 soru soruldu.

Son Gözlem

Serbest zaman etkinliğinin gözlemlendiği süreçte aşağıdaki örüntü ortaya çıkmıştır.

1. Etkinlik öncesinde, kızların evcilik köşesinde ve blok köşesinde yere minderler dizerek oynadıkları, erkeklerin birbirine geçmeli büyük bloklarla küpler yaparak sınıfın ortasında blokları birbirine atarak oynadıkları ve masada kağıtlara resim yapan çocuklar olduğu gözlemlendi.

2. Etkinlik süreci, öğretmenin evcilik köşesinde oynayan çocukların yanına gelerek “Ne oynuyorsunuz? Ne yapıyor tatlı papağan? Sen misin papağan? Ne yapıyorsun?” sorularını sormasıyla başladı. Yanına gelen bir çocuğun arkadaşını şikayet etmesi üzerine “Oyunu nasıl bozuyorlar?” sorusunu sorduktan sonra “Kimsenin değilse olabilir.” diyerek diğer çocuğun yanına gitti ve onu dinledikten sonra arkadaşlarının bir daha onunla oynamayacağını söylemesi üzerine “Oynarsınız.” diyerek başka bir çocuğa doğru yöneldi. Çocuğun diğer arkadaşlarının ona kızdıklarını söylemesi üzerine öğretmen “Niye kızıyorlar?” sorusunu sordu ve arkadaşlarının yanına giderek onları dinledi. Öğretmen çocukları dinledikten sonra “Anlatın bakalım. Demek ki anlamamış.” diyerek çocukların yanlarından ayrıldı.

Daha sonra masada boya ve hamurla oynayan iki çocuğun yanına giderek neler yaptıklarını sordu. Çocuklar yaptıklarını anlattıktan sonra “Aferin, çok güzel olmuş.” şeklinde dönüt verdi. Blok köşesinde oynayan çocuklara da neler yaptıkları ile ilgili sorular sorduktan sonra “Şimdi herkes araç olacak. İstedığı bir araç olacak. O araçta oyuncakları toplayıp yerine koyacak.” dedi ve çocuklar dağılan oyuncaklarını toplamaya başladılar. Öğretmen çocuklar toplarken “Vaktimiz daralıyor. Çabuk hızlanın. Evet, kim topluyor?” şeklinde yönergeler verdi.

Çocuklar sınıfı toplarken öğretmen de masaları sanat etkinliği için hazırlamaya başladı. Masanın birine büyük paketleme kağıdı ve pastel boya, diğerlerine de seramik hamuru koyarak üç masa hazırladı. Sınıfta gürültü artınca öğretmen düdükle çaldı ve “Bakayım kim topluyor.” dedi. Çocukların bir kısmı masaya oturdu. Bir kısmı ise sınıfı toplamaya devam etti. Sınıfı toplayan çocuklara “Evet görüyorum seni. Çabuk toplayın. Biraz hızlı.” şeklinde sık sık yönergeler verdi.

Sınıfın toplanması bitince diğer çocuklar da masalara oturdular. Boyama masasına 8 çocuk diğer iki yoğurma masasına da 8 ve 6 çocuk oturdular. Bir çocuğun arkadaşının ona söylediği kötü bir laf söylemesi üzerine öğretmen “Duyuma sen. Çok kötü laf söylemiş.” dedi.

Öğretmen çocuklara Bizim dışarıda neyiz var? Nereye çıkıyoruz?” sorularını sorduktan sonra “Önce biraz düşüneceğiz. Bahçede olan şeyleri çizeceğiz. İstedğiniz şeyi yapabilirsiniz. Önce düşünün. Yapacağımıza karar verin.” yönergelerini verdi. Çocuklar boyamaya ve hamurlarıyla şekil yapmaya başladılar. Öğretmen “Çizip ne olduğunu söyleyeceksiniz, tamam mı? Sonra onları boyayacağız. Bitirince ama.” diyerek yoğurma masasına yapacakları hakkında bilgi verdi. Öğretmen masaların arasında dolaşarak çocukların yaptığı çalışmalara baktı.

“Bitirenler getirebilir.” dedikten sonra çocukların çalışmalarına isimlerini yazdı. Bazı çocukların istemeleri üzerine onlara yeniden hamur verdi. Bazı çocuklar yoğurma masasından boyama masasına geçerek yer değiştirdi. Öğretmen “Hamurlarını bitirenler gelsin.” diye üç kez yüksek sesle yönerge verdi. Öğretmen getiren çocukların çalışmalarını masasının yanında yer alan dolabın üzerine yerleştirdi ve ne yaptıklarını sordu.

Etkinlik süresine öğretmenin yumuşak ses tonuyla çalışmasını getiren çocuklara “Aferin, çok güzel olmuş.” şeklinde dönüt verdiği gözlemlendi. Öğretmenin sınıf düzenini sağlamaya yönelik bazı yönergeleri tekrarlayarak verdiği görüldü.

3. Etkinliği sonlandırma sürecinde, çocukların büyük kısmı çalışmalarını bitirdikten sonra öğretmen “Bakayım hanginiz sıraya geçmişsiniz. Şimdi herkes ellerini yıkayıp kahvaltıya gidiyor.” diyerek etkinliği sonlandırdı. Ancak bir çocuk boyama masasında üç çocuk da yoğurma masasında çalışmalarını bitirmediklerini söyleyerek sınıftan çıkmadılar. Öğretmen çocuklara bitirip getirmelerini söyledi. Hamur masasından bitirerek getiren çocuklara “Ne yaptın? Bu ne? Senin bebeğin ne yapıyor?” sorularını sordu. Bitiren çocukların birinden yerdeki hamurları toplamasını istedi. Hamurunu getiren iki çocuğa da ne yaptıkları ile ilgili sorular sorduktan sonra onları da ellerini yıkamaları için gönderdi.

4. Etkinlik süresince öğretmenin sorularını blok köşesinde, evcilik köşesinde, sanat etkinliklerine geçişte ve sanat etkinlikleri sonunda soru sorduğu gözlemlendi. Öğretmen sınıfın diğer köşelerinde ve sanat etkinliğini gerçekleştirme sürecinde soru sormadı. Etkinlik süresince toplam 33 soru soruldu.

Türkçe Etkinliği

Ön Gözlem

Türkçe etkinliğinin gözlemlendiği süreçte aşağıdaki örüntü ortaya çıkmıştır.

1. Etkinlik öncesinde, kahvaltı yaptıktan sonra sınıflarına gelen çocukların öğretmen sınıfa gelene kadar kendi kendilerine oynadıkları gözlemlendi. Öğretmen geldiğinde, çocukların evcilik köşesine oturmalarını istedi. Oturma düzenini bir kız, bir erkek olacak şekilde düzenledi. Köşeye çocuklar U şeklinde oturdular. Çocukların serbest zamana göre daha sakin ve etkinliğe hazır oldukları gözlemlendi.

2. Etkinlik süreci, öğretmenin çocuklara daha önce yaptıkları kurbağaya arkadaşlar yaparak onu çok sevindirdiklerini söylemesiyle başladı. Öğretmen “Kurbağanın kemikleri vardı değil mi? Memeleri olan, çocuklarına süt veren hayvanlar hangileriydi?” sorularını sorduktan sonra çocukların kedi cevabını

verene kadar soruyu cevaplamalarına izin verdi. Kedi cevabını alınca kendilerinin de bir kedileri olduğunu ve adının Misi olduğunu söyleyerek hikaye kartlarıyla hikayeyi okumaya başladı.

Öğretmen hikayeyi okurken ses tonunda değişiklikler yaparak çocukların dikkatlerini toplamaya çalıştı. Ancak çocuklardan biri hikaye okurken sürekli ayağa kalktı ve hikayenin arasında her kalktığında öğretmen ona oturmasını söyledi. Bu durum hem öğretmenin hem de sınıftaki diğer çocukların dikkatlerinin dağılmasına neden oldu.

3. Etkinliği sonlandırma sürecinde, öğretmen bir süre hikayeyi okuduktan sonra çocukların tamamlayacakları şekilde hikayeyi yarım bıraktı. Hikayenin sonunu çocukların tamamlamaları için “Kimin uçurtması en yükseğe çıkabilir?; Neden misininki en yükseğe çıkıyor?; Neden şaşkın kedininki en yükseğe çıkabilir?” gibi sorular sordu. Öğretmen balıkla ilgili soru sorarak fen etkinliğine geçti.

4. Etkinlik süresince öğretmenin sorularını etkinliğin başında ve sonunda sorduğu gözlendi. Hikaye okuma sürecinde soru sorulmadı. Etkinlik süresince toplam 21 soru sorulmuştur.

Son Gözlem

Türkçe etkinliğinin gözlemlendiği süreçte aşağıdaki örüntü ortaya çıkmıştır.

1. Etkinlik öncesinde, çocukların evcilik köşesine U şeklinde oturdukları gözlendi. Çocukların, oturma yerleri ile ilgili birbirleriyle tartıştıkları görüldü.

2. Etkinlik süreci, öğretmenin “Herkes benim oturduğum yerde oturacak. Biz nasıl oturuyorduk? Bir kız bir erkek.” diyerek çocukların oturma yerlerini değiştirmesi ile başladı. Öğretmen çocuklar oturduktan sonra “Herkes bir dik otursun. Göreyim dik oturduğunuzu.” diyerek çocukları etkinliğe hazır hale getirdi ve kendisi de çocukların karşısına oturdu. Sonra “Biraz önce ne yaptık? Bahçemizde olmayan şeyler de var. Bahçemizde havuz var mı? Olsaydı içinde ne olmasını isterdiniz?” sorularını sordu. Çocuklar denizde yaşayan hayvanların isimlerini söylemeye başladılar. Bir süre sonra çocuklar hep bir ağızdan konuşmaya başlayınca öğretmen “Sadece parmak kaldıranlara söz vereceğim.” diyerek çocukları uyardı.

Katil balina diyen bir çocuğa “Katil balina olsaydı ne yapardı? Neden katil balina olsun istiyorsun?” sorularını sordu. Başka bir çocuk deniz taşı dediğinde ise “Deniz taşları canlı mı?” sorusunu sordu.

Öğretmen çocukların cevaplarını aldıktan sonra “Şimdi söylediğiniz bütün bu hayvanların bir arkadaşı varmış. Bu arkadaşının adı da Üşengeç Yengeç’miş.” diyerek hikayeye geçiş yaptı. Bu arada bir şey söylemek isteyen bir çocuğa “Hayır söyleyemezsin.” diyerek yanıt verdi ve hikayeyi okumaya başladı. Sol tarafında oturan bir başka çocuk da göremediğini söyleyince “Nasıl göremezsin. Tam senin yanındayım.” diyerek cevap verdi. Öğretmenin sağ tarafında oturan bir çocuk sürekli hareket ederek arkadaşlarının ve öğretmenin dikkatini dağıtmaya başladı. Öğretmen çocuğa dönerek yüksek sesle adını söyledi. Daha sonra öğretmen hikayeyi okumaya devam etti. Hikayeyi okurken öğretmenin sağ tarafında hareketlenen çocuk, öğretmene sürekli sorular sorarak okumasını böldü. Öğretmen sorularına sesini yükselterek cevap verdikten sonra okumaya devam etti.

Öğretmen hikayeyi okuduktan sonra hikayeye yönelik “Üşengeç yengeç ne yaptı? Kımıldayamadığı için ne oldu? Sonra ne oldu? Sonra ne oldu?” sorularını sordu. Daha sonra çocuklara “Sizin evde üşengeçlik yaptığınız oluyor mu? Yapmak istemediğiniz şeyler oluyor mu?” sorusunu sordu. Çocukların cevapları üzerine ise neden üşendiklerini sordu.

Bir çocuğun sigaraya üşendiğini söylemesi üzerine çocuğa neden üşendiği sorularını sordu. Çocuğun üşenmenin ne demek olduğunu anlamadığını gören öğretmen “Üşenmek bir işi yapmaya üşenmek. Bir işi yapmak istememek, aman oturayım burada demek.” açıklamasını yaptı.

Sağ tarafında sürekli dikkati dağıtan çocuk yüksek sesle şarkı söylemeye başladı. Öğretmen el çırparak ve “Evet” diyerek diğer çocukların dikkatini toplamaya çalıştı. Diğer çocuklardan gelen sesler de artınca konuşan çocuğu kimsenin duymadığını fark eden öğretmen “Kim duydu? Duymadınız. Çünkü konuşduğunuz için.” dedi.

Başka bir çocuğunda babasının sigara içtiğine üşendiğini söylemesi üzerine tekrar üşenmenin ne demek olduğunu sordu. Ardından öğretmen çocuklara “Üşenmek demek, tembel olmak demek. Hiçbir şey

yapmak istememek. Sadece oturmak. Hiçbir iş yapmak istememek. Eğer bir iş varsa ve yapmak istemiyorsak üşeniyoruz.”açıklamasını yaptıktan sonra “ Siz hangi işi yapmaya üşeniyorsunuz?”sorusunu tekrar sordu. Daha sonra çocukların cevaplarını dinledi ve nedenlerini sordu.

Bir süre sonra çocukların sıkılmaya başladıkları ve birbirlerini dinlemedikleri gözlemlendi. Sağ tarafında oturan çocuk yanındaki arkadaşına vurunca öğretmen ayağa kalkarak çocuğun kolundan tutup dışarı çıkarmak istedi. Çocuk çıkmak istemeyince öğretmen yüksek sesle “O zaman bir daha arkadaşına vurma.”dedi. Öğretmen sık sık sınıfta sesini yükselterek ve düdük çalarak çocukların dikkatini çekmeye çalıştığı gözlemlendi.

3. Etkinliği sonlandırma sürecinde, öğretmen ayağa kalktı ve “Şimdi bütün üşengeç yengeçler şuraya geçsin.”diyerek çocukları blok köşesine yönlendirdi. Çocukların kalkarak blok köşesine gitmesiyle bir sonraki etkinliğe geçildi.

4. Etkinlik süresince öğretmenin sorularını, etkinliğin başında ve sonunda sorduğu gözlemlendi. Hikaye okuma sürecinde soru sorulmadı. Etkinlik süresince toplam 47 soru sorulmuştur.

Fen ve Matematik Etkinliği

Ön Gözlem

Fen ve matematik etkinliğinin gözlemlendiği süreçte aşağıdaki örüntü ortaya çıkmıştır.

1. Etkinlik öncesinde, çocukların evcilik köşesinde U düzeninde ve bir kız bir erkek şeklinde oturmaya devam ettikleri gözlemlendi. Öğretmen, hepsinin görebileceği şekilde çocukların önlerine bir masa ve üzerine örtü ile kapatılmış bir kutu getirdi.

2. Etkinlik süreci, öğretmenin “Kediler ne yer?, Balık nasıl bir hayvandır?, Balığın kemikleri var değil mi?, Memeli midir?” sorularını sormasıyla başladı. Daha sonra öğretmen, üzeri kesilmiş 5 litrelik bir su bidonunun içindeki balığı örtüyü açarak gösterdi. Çocuklar balığı görünce çok heyecanlandılar ve yerlerinden kalktılar. Öğretmen, sessiz duran çocukları grup yaparak yanına çağıracağını söyledi ve 5 çocuğu yanına çağırdı. Çocukların suyun içine top haline getirilmiş kağıdı atmalarını istedi. Çocuklara balığı dikkatli gözlemlerini ve balığın ne yaptığını anlatacaklarını söyledi. Gözlemleyen çocuklar oturan diğer arkadaşlarına top halindeki kağıdı suya atınca balığın neler yaptığını anlattılar. Öğretmen “Attığımız şeyden mi korktu acaba?” şeklinde kapalı uçlu soru sordu.

Çocuklar oturduktan sonra başka 5 kişilik bir grup öğretmenin yönlendirmesiyle balığın yanına geldi. Gelen 2. gruba öğretmen balık yemi verdi. Yemi atmalarını ve gözlemlerini istedi. Öğretmen “Ne yapıyor balık?” şeklinde soru sorduğunda çocuklar yemi verince balığın ne yaptığını anlattılar ve oturdular.

Üçüncü grup olarak gelen çocukların eline öğretmen fener verdi ve balığa ışık tutmalarını istedi. Bu arada oturan çocuklar hep bir ağızdan konuşuyor ve göremediklerini söylediler. Öğretmen çocuklara susun, oturun, dinleyin şeklinde sınıfta sessizliği sağlamaya yönelik sık sık yönerge verdi. Türkçe etkinliğinde sürekli ayağa kalkan çocuk bu etkinlikte de sık sık ayağa kalkarak dikkatin dağılmasına neden oldu. Öğretmen sözlü yönergelerin yanı sıra bu çocuğun oturduğu yeri değiştirdi. Öğretmen “Ne yapıyor ışığı tutunca?” sorusuyla çocukların gözlemlerini anlatmalarını istedi.

Bir çocuk balıklarının öldüğünü söyledi ve neden ölmüş olabileceği ile ilgili öğretmen “Niye öldü? Yanlış yemi mi atıyordun acaba?” sorularını sordu.

Dördüncü grup olarak 6 çocuk çağırıldı. Çocuklardan elleriyle akvaryuma vurmaları istendi. Öğretmenin sorduğu “Ne yapıyor vurduğumuzda?” sorusunu çocuklar gözlemlerini anlatarak cevapladılar.

Tüm çocukların etkinlik sürecinde neler olduğunu anlamaları amacıyla öğretmen, her grubun ne yaptığı o grupta yer alan bir çocuğu seçerek “Birinci grup ne yaptı, kim söyleyecek?” şeklinde sorular sordu.

Etkinlik süreci içerisinde çocukların dikkatlerinin dağılmaya başladığı, ayağa kalkan arkadaşlarının neler yaptıklarını tam olarak izleyemedikleri ve sınıf içerisinde çok fazla gürültü oluştuğu gözlemlenmiştir. Grupların neler yaptığı ile ilgili yapılan konuşmanın ardından sınıfta tüm çocuklar

konusmaya başlayınca öğretmen düdük çalarak çocukları susturdu. Öğretmen sürekli ayağa kalkan bir çocuğa söz hakkı vermeyeceğini söyleyerek yerine oturmasını istedi. Bazı çocukların oturdukları yerleri değiştirdi. Öğretmen motivasyonu sağlamakta zorlandı ve çocuklara sorular sorarak, düdük çalarak onların dikkatlerini toplamaya çalıştı.

3. Etkinliği sonlandırma sürecinde, öğretmen “Akvaryuma yabancı cisimlerden atarsak ne olur? Niye ölür? Biz suya ne atacağız? Gölde, sulara, denizlere ne atacağız?” gibi sorular sordu. Süre uzadıkça çocuklar yerlerinde duramamaya başladılar. Bu durumu gören öğretmen çocukların önüne koyduğu masayı çekti ve oyun etkinliğine geçti.

4. Etkinlik süresince öğretmenin sorularını etkinliğin her aşamasında sorduğu görüldü. En fazla soru ise etkinliğin sonunda soruldu. Etkinlik sürecinde toplam 27 soru soruldu.

Son Gözlem

Fen ve matematik etkinliğinin gözlemlendiği süreçte aşağıdaki örüntü ortaya çıkmıştır.

1. Etkinlik öncesinde, çocukların evcilik köşesine U şeklinde oturdukları gözlemlendi. Öğretmen çocukların önüne bir masa çekti.

2. Etkinlik süreci, öğretmenin “Halıyı düzeltip dik oturalım.”demesiyle başladı. Daha önceki etkinliklerde dikkati dağıtan çocuk, öğretmenin sağ tarafında otururken yanında oturan arkadaşının kolunu büktü. Öğretmen yapmaması için uyardıktan sonra “Dışarı çıkaracağım seni ama.”dedi. Daha sonra masaya, yarısına kadar su dolu büyük şeffaf bir kap koydu.

Öğretmen “Ben de rüyamda suyun içindeydim. Suyun içindeyken.”dedi ve fen doğa köşesine gitti. Bu sırada sağ tarafta oturan çocuk, yerinden kalktı ve arkadaşı tekrar ona yer vermeyince arkadaşını öğretmene şikayet etti. Öğretmen çocuğa “Sen neden kalktın yerinden. Yerinden kalkarsan arkadaşın yerine oturur.”dedi.

Öğretmen masanın yanına elinde plastik oyuncaklarla geldi ve “Rüyamda bir balık gördüm, suyun içinde.”dedi ve plastik balığı suya attı. Bir çocuk attığı oyuncağın balık olmadığını söylemesi üzerine öğretmen “Bu balık değil mi? Ne peki?”sorularını sordu. Bu arada sağ taraftaki çocuk, yanında oturan çocuğu itmeye başladı. Öğretmen “Güzel oturun, ya da ayrılın.”dedikten sonra sağ tarafta oturan çocuk, kalkıp masanın yanına geldi. Öğretmen çocuğu “Otur.” diye yüksek sesle uyardı. Daha sonra metal oyuncak bir arabayı suyun içerisine attı. Attıktan sonra “Araba ne oldu? Arabaya ne oldu peki? Araba neden dibe düştü de küçük parça dibe düşmedi?”sorularını sordu ve çocukların cevaplarını dinledi.

Öğretmen eline küçük bir lego parçası aldı ve çocuklara göstererek suya attı. Sonra legonun neden suyun dibine çökmediği, arabanın ise çöktüğü üzerine öğretmen sorular sordu. Çocuklar gürlütlü çıkarmaya başladılar. Çocukların susmaları için öğretmen masaya hızlı şekilde vurdu. Sağ tarafındaki çocuğun yanındaki arkadaşıyla itişmeye devam etmesi üzerine öğretmen “Yavrum ayrılır mısınız birbirinizden.”diyerek yanında oturan çocuğun yerini değiştirdi.

Öğretmen soru sormaya devam etti. Çocukların görebileceği şekilde legoyu ve arabayı havaya kaldırıp tekrar suyun içerisine attı ve “Araba neden ağır?”sorusunu sorduktan sonra sudan ağır olduğu için dibe çöktüğünü söyledi. Öğretmen “Bu araba bu da lego parçası. Araba legodan ağır. Araba sudan ağır olduğu için dibe çöküyor. Logo sudan ağır mı?”diyerek tekrar soru sordu. Çocukların cevaplarından sonra öğretmen “Lego sudan ağır olmadığı için suda yüzyüyor.”diyerek açıklama yaptı.

Sağ taraftaki çocuk, ayağa kalkıp masadan balık oyuncağı aldı. Öğretmen üç kez bırakmasını söyledikten sonra oyuncağı uzanarak çocuğun elinden aldı. Çocuk daha sonra kapiya doğru gitti. Öğretmen “Geç otur yerine.” diyerek ayağa kalkıp çocuğu oturması için getirdi.

Öğretmen tekrar sınıfa yönelerek “Ağır olan şeyler sudan ağırsa eğer, suyun dibine düşüyor. Hafiflerde suyun yüzeyinde yüzyüyor.”dedikten sonra “Mesela çok ağır balıklarda var, çok hafif balıklarda var. Balıklar suyun dibine mi düşüyor, yüzyüyor mu? Peki balıklar ne yapıyor?”sorusunu sordu. “Balıklar yüzebildiği için istediği yere gidebiliyor.”açıklamasını yaptıktan sonra “İnsanlar ne yapıyor suyun içinde? Yüzmeseler ne olur?”sorularını sordu. Öğretmen çocukların dikkatinin dağıldığı durumlarda masaya vurma ve sesini yükseltme yoluyla dikkat çekmeye çalıştı.

3. Etkinliği sonlandırma sürecinde, öğretmen çocukları dinlerken masada duran ahtapot oyuncasını ve balığı suyun içerisine attı. Tam su kabını kaldırırken bir çocuğun ahtapotun niye suyun dibine çöktüğünü sormasıyla öğretmen kabı tekrar masaya koydu ve “Sudan ağır olduğu için suyun dibine düştü. Canlı olmadığı için yüzmüyor. Yüzseydi suyun yüzeyinde kalabilirdi.” dedikten sonra su kabını masadan kaldırdı. Masanın üzerini sildi ve kenara çekerek diğer etkinliğe geçti.

4. Etkinlik süresince öğretmenin sorularını etkinlik sürecinde ve etkinliğin sonunda sordu. Etkinliğin başında bir soru soruldu. Etkinlik sürecinde toplam 18 soru soruldu.

Oyun ve Hareket Etkinliği

Ön Gözlem

Oyun ve hareket etkinliğinin gözlemlendiği süreçte aşağıdaki örüntü ortaya çıkmıştır.

1. Etkinlik öncesinde, evcilik köşesinde çocukların bir kısmının ayakta, bir kısmının ise oturur konumda oldukları gözlemlendi. Öğretmen balığı ve masayı çocukların önünden kaldırdı.

2. Etkinlik süreci, öğretmenin köşede oturan çocukların önlerine eğilerek “Hepimiz birer balığız. Hep beraber denizin dibinde küçük bir kayanın içinde yüzüyoruz. Yüzün bakalım. Çok yavaş, yavaş yavaş yüzerek mercanların arasına gideceğiz.” demesiyle başladı. Çocuklar ellerini birleştirerek yüzme hareketi yaptılar.

Öğretmen “Çok yavaş yüzmemiz lazım. Çünkü sabahın erken saatlerinde büyük bir balık mercanın yanından geçiyor. Çok yavaş yavaş yüzmemiz lazım ki oradaki yiyecekleri yiyelim. Şimdi yavaş yavaş mercana doğru yüzelim.” diyerek yönlendirme yaptı. Çocuklar sınıfın evcilik köşesinden sınıfın diğer köşesinde yer alan evcilik köşesine doğru yüzme hareketiyle gittiler. Çocuklar ayağa kalkarak kollarıyla yüzme hareketi yaptılar. Köşede toplandıktan sonra öğretmen “Şimdi sabah kahvaltımızı yapalım” dedikten sonra çocuklar yemek yeme hareketi yaptılar. Sonra çocuklar, öğretmenin büyük balık geliyor demesiyle çömelerek büyük balığın geçişini izlediler. Öğretmen “Ben balığın arkasından bir gidip bakayım. Şimdi yavaş yavaş yüzerek kayalığımıza geri dönüyoruz.” dedikten sonra çocuklar evcilik köşesine geri döndüler.

Çocuklar ne balığı olabileceği ile ilgili fikirler söylediler. Öğretmen geçen balığın çok büyük bir balık olduğunu ve ne başlığı olduğunu bilmediğini söyledi. Çocukların hepsinin heyecanla ve istekli bir şekilde etkinliğe katıldığı gözlemlendi.

Öğretmen “Büyük balık bize bir şey yapamadı. Çünkü biz saklandık. Biz karnımızı doyururken bazı kurbağalar denize sarı toplar atmış. Kurbağanın biri toplarını denize düşürdüklerini, yardım edersek oynayabileceğimizi söyledi. Bende kurbağalara size yardım ederiz ama sizde bize yardım edin dedim.” Yönergesi ile çocukları kurbağalar ve balıklar olarak iki gruba ayırdı. Başta çocukları tek tek çağırarak balık ve kurbağa diye ayırırken sonra kim hangi gruba istiyorsa o gruba geçsin dedi. Bu süreçte öğretmen çocuklara “Ne olmak istiyordun sen?, Balık mı, kurbağa mı?, Sen kurbağamı istiyordun?” gibi sorular sordu. Öğretmen sınıf düzenini sağlamak amacıyla soruları sordu.

Öğretmen grupları sayarak eşitledi ve arka arkaya gelecekleri şekilde sıraya koydu. Çocukların karşılına, zıplayarak gidecekleri mesafede daire şeklinde kesilmiş fon kartonları koydu ve çocuklara zıplayarak nasıl gidip geleceklerini gösterdi. Yerden aldıkları kağıtları tekrar geriye zıplayarak gelip sıralarının yanında duran kumbaraya atacaklarını söyledi ve bir tane kesilmiş kağıdı kumbaraya attı. Attıktan sonra sıranın arkasına geçileceğini belirtti.

Çocuklar coşkulu bir şekilde arkadaşlarına tezahürat yaparak yarışmacı bir havayla oyunu oynadılar. Oyun bir kez oynandı.

3. Etkinliği sonlandırma sürecinde, öğretmen çocuklarla birlikte grupların topladığı kağıtları kumbaradan çıkararak saydı. Yapılan sayım sonucunda bir grubun 21 diğerinin ise 25 adet topladığı ve balıkların kazandığı söylendi. Öğretmen balıkların grubunda bir kişinin fazla olduğunu ve bu nedenle iki grubunda kazandığını açıkladı. Bütün çocuklar sevinçle zıpladılar. Çocuklar oyunu tekrarlamak istediler. Ancak öğretmen oyunu sonlandırdı. Çocuklardan masalara oturmaları istendi ve okuma yazmaya hazırlık çalışmalarına geçildi.

4. Etkinlik süresince öğretmenin sorularını etkinlik sürecinde ve sonunda sorduğu gözlemlendi. Öğretmen etkinlik öncesinde soru sormadı. Etkinlik sırasında öğretmen 15 soru sordu.

Son Gözlem

Oyun ve hareket etkinliğinin gözlemlendiği süreçte aşağıdaki örüntü ortaya çıkmıştır.

1. Etkinlik öncesinde, çocukların blok köşesine geçtikleri görüldü.

2. Etkinlik süreci, öğretmenin “Şimdi hepimiz üşengeç yengeç olduk. Üşengeç yengeçler kısıkaçlarını açsın.”demesiyle başladı. Çocuklar yere çömelerek ellerini açtılar. Daha sonra öğretmen düdük çaldı ve “Yengeçlerin hepsi ayağa kalksın. Kısıkaçlarını açsın. Bakayım nasıl yengeçler. Şimdi sıralıyım şuraya. Bir yengeç. İki yengeç.”diyerek iki sıra halinde çocukları dizdi. Son olarak öğretmen grupları saydı ve 11-11 olacak şekilde eşitledi.

Öğretmen “Üşengeç yengeçler kısıkaçlarını açtılar. Ne yaptı üşengeç yengeç? Balığı sevdi mi?”sorularını sorduktan sonra “Üşengeç yengeç balık tutmayı ve yemeyi çok seviyor. Denizden balıkların hepsini toplamış yemek için. Bir tanesini yemiş doymuş.”açıklamasını yaptı. Daha sonra “Geriyeye kalan balıkları ne yapsın?”sorusunu sordu. Çocukların “Arkadaşlarına versin.”cevabından sonra öğretmen “Arkadaşlarının karnı tok. Dolu balık artmış. Yeniden denize atsın. Yoksa boşu boşuna kimseyi doyurmayacak bu balıklar. Hiçbir şeyi boşu boşuna harcamamak lazım.”dedikten sonra her grubun önüne balık şeklindeki oyuncakları döktü. Grupların tam karşısına da iki büyük şeffaf kutu koydu.

Öğretmen “Onun için şimdi bu yengeçler kısıkaçlarını açsın. En baştan başlayacak. Herkes yengeç gibi kısıkaçlarını açsın. Bir tane balık tutacak. Ben şimdi göstereyim size.”dedikten sonra bir çocuğun “Eşmiyiz?” diye sorması üzerine eş olmadıklarını ve iki grup olduklarını söyledi. Öğretmen çocuklara tekrar yengeçlerin balıkları neden suya tekrar attıklarını anlattı. Kendisi yerden bir balık alarak götürüp çocukların önünde duran kutuya attı. “İstedığınız gibi kısıkaç yapabilirsiniz. Yengeç sizsiniz. Nasıl yengeç olmak isterseniz. Balıkların hepsi denize atıldığında sonraki gelen denizin içinden balıkları toplayıp geri oraya koyacak. Diğerleri de alsın diye.”açıklamasını yaptıktan sonra düdük çaldı ve üçe kadar başlamaları için saydı. Çocuklar oynamaya başladılar. Ancak gruptaki çocuklar kendi önlerinde bulunan kutuya değil de diğer kutuya da balık atıldılar ve çocuklar birbiri ardına balık alarak koştular.

Gruplar ve balık attıkları kutular karışınca öğretmen düdük çaldı. Çocukların tekrar sıralarına geçmelerini istedi. Her grubun kendi önündeki kutuya balığı atması gerektiğini söyledi. Dinlemeyen bir çocuğun yerini değiştirdi ve ona nereye atması gerektiğini söyledi. Çocukların kovaya topladıkları balıkları, grupların önüne tekrar döktükten sonra düdük çaldı ve oyunu başlattı.

Oyun sırasında çocuklar, birbirlerini beklemeden aynı anda sıralarından ayrıldıkları için karışıklık oldu. Öğretmen “Bazı arkadaşlar oyunu dinlemediği için anlamadılar. Yeniden anlatıyorum.”dedi ve dinlemeyen dört çocuğu evcilik köşesine oturtuktan sonra onlara izleyici olduklarını ve izleyince anlayacaklarını söyledi. Çocuklardan biri biliyorum deyince öğretmen “Biliyorsun ama hiç biliyormuş gibi davranmıyorsun.”dedi. Daha sonra gruplardan bir çocuğun elinden tutarak nasıl atacağını gösterdi ve geri dönmeden sıradan diğer arkadaşının balığı atmak için çıkmaması gerektiğini söyledi. “Herkes kendi grubunun önüne baksın.”diyerek bir çocuğu daha izlemesi için evcilik köşesine oturttu. Oturan çocuklara “Siz de kurallara uyulup uyulmadığına bakacaksınız.”dedi.

Düdük çalarak oyunu tekrar başlattı. Balıkların hepsi kutulara atıldıktan sonra öğretmen “Bütün balıklar toplandı. Bütün yengeçler gelsin. Büyük bir daire olalım.”dedi ve blok köşesinin önünde çocuklar el ele tutuşarak daire oldular. Evcilik köşesinde oturan çocuklara da gelmelerini söyledi ancak biri gelmeyeceğini söyleyince öğretmen “Sen bilirsin.”şeklinde cevap verdi.

Öğretmen “Bütün balıkları havuza attık. Havuzdan da onları denizin içine doğru, şurası denizimiz olsun. Hepsini denizimize attık ve balıklarımız çok sevindiler.”diyerek kutuların içindeki balıkları fen doğa köşesinin önüne döktü. Öğretmen çocukların yanına oturarak “Yengeçler balıkları attıktan sonra kıyıya yüzdüler ve çok yorulmuşlardı. Yavaş yavaşta akşam oluyordu. Kıyıda kumların üzerine oturdular. Ortaya küçük bir ateş yaktılar. Ateşin çevresinde hep beraber dinlenmeye başladılar. O sırada içlerinden birinin aklına bir şarkı geldi ve o şarkıyı söyledi.”dedikten sonra çocuklar akıllarına bir şarkı geldiğini söylemeye başladılar. Bunun üzerine öğretmen “Hepsinin aklına bir şarkı geldi ama

içlerinden biri söyledi şarkıyı.”dedi ve Orman şarkısını söylemeye başladı. Bir süre sonra çocuklar da şarkıyı söylemeye başladılar. Öğretmen şarkıyı bir kez daha çocuklarla birlikte söyledikten sonra “Şarkıyı söylerken uykuları geldi ve uyumaya başladılar. Uyurken de düş gördüler.”dedi ve çocuklar yere yatarak gözlerini kapattılar. Müzik etkinliği içerisinde öğretmen soru sormadı.

Çocuklardan biri ne gördüklerini sorunca öğretmen “Rüya gördüler.”dedi. Türkçe etkinliğinde öğretmenin sağ tarafında dikkati dağıtan çocuk, yerde yatarken arkadaşına ayağıyla vurmaya başladı. Öğretmen yüksek sesle çocuğu uyardı ve yanına gidip uzandı. Çocuk bu sefer öğretmene vurmaya başladı. Bunun üzerine öğretmen tekrar çocuğun ismini söyleyerek bağırdı.

Öğretmen “Sonra yavaş yavaş sabah oldu. Uyandılar.”dedikten sonra çocuklara neler gördükleri ile ilgili, ne hissettikleri ile sorular sordu ve konuşuldu. Yanındaki çocuk tekrar hareketlenince öğretmen “Lütfen bir dur artık. Sana söz hakkı vermeyeceğim.”diyerek yüksek sesle çocuğu uyardı. Rüyalarını anlatan çocuklara “Çok güzel.”şeklinde dönütler verdi. Çocukların hareketlendikleri ve dinlemedikleri gözlemlendi.

Çocukların ayaklarını uzatmalarını söyledi. Bunun üzerine çocuklar ayaklarını uzatıp sallamaya başladılar. Bu arada bir çocuk rüyasını anlatmaya devam etti.

Öğretmen sık sık çocukların dikkati çekmek ve sessizliği sağlamak için düdük çaldı.

3. Etkinliği sonlandırma sürecinde, öğretmen “Evet yengeçler ayaklarını rahatlattılar mı? Ben anlatacağım şimdi.”dedikten sonra bir çocuk anlatmadığını söyleyince ona anlatmasını söyledi. Çocuk da rüyasını anlattıktan sonra “Şimdi herkes, yengeçlerin hepsi şuraya bir otursun. Sırayla otursun yengeçler.”diyerek çocukları evcilik köşesine oturmaları için yönlendirdi ve diğer etkinliğe geçildi.

4. Etkinlik süresince öğretmenin sorularını etkinlik sonunda sorduğu gözlemlendi. Etkinliğin başında dört soru, süreçte ise bir soru soruldu. Müzik etkinliğinde soru sorulmadı. Etkinlik sırasında öğretmen 47 soru sordu.

Okuma Yazmaya Hazırlık Çalışması

Ön Gözlem

Okuma yazmaya hazırlık çalışmasının gözlemlendiği süreçte aşağıdaki örüntü ortaya çıkmıştır.

1. Etkinlik öncesinde, çocukların sandalyelerini alarak masaların yanına geçtikleri gözlemlendi. Öğretmen çocuklara pastel boyalar ve beyaz kağıtlar dağıttı.

2. Etkinlik süreci, öğretmenin kurbağalar grubundaki çocukların 21 top çizip altına rakamlarla 21, balıklar grubundaki çocukların ise 25 top çizip altına 25 yazmalarını söylemesiyle başladı. Çocuklar, boyaları kullanarak öğretmenin yönergelerine göre topları çizmeye başladılar. Çocukların boya alışverişi yaptıkları, çizdikleri topları kendi kendilerine yüksek sesle saydıkları ve birbirlerinin kağıtlarına bakarak daha önce bitirmeye yönelik aralarında konuştukları gözlemlendi. Öğretmen birbirlerinin dikkatlerini dağıtmamaları için çocuklara konuşmalarını söyledi ve susmalarını için sık sık uyardı.

Öğretmen, isteyen çocuğun topun içine rakam yazabileceğini söyledi. Kağıdını getiren bir çocuğun çizdiği topları yüksek sesle saydı. Daha sonra çocukların kağıtlarına baktı ve doğru yapıp yapmadıklarını kontrol etti. Öğretmen masaların arasında dolaşarak çocukların kağıtlarına isimlerini yazdı.

3. Etkinliği sonlandırma sürecinde, öğretmen bitiren çocukların kağıtlarını panoya astı ve çocuklara boyalarını toplamalarını söyledi. Diğer çocukların da bitirmeleri beklendi. Bekleyen çocukların sıkıldıkları gözlemlendi. Öğretmen bitiren çocukların evcilik köşesinde oturmalarını söyledi. Yerinde duramayan ve sürekli ayağa kalkan çocuklara öğretmen “Böyle yaramazlık yaparsanız bahçeye çıkaramam sizi.” diyerek oturmalarını söyledi. Sınıfta çok fazla gürültü olunca öğretmen eliyle ısıklık çaldı. Çocuklar hala susmayınca öğretmen sinirlendi ve yüksek sesle “Bir oturun yerinize. Bakın bahçeye çıkarmayacağım. Otur yerine. Geç bakayım.” gibi yönergeler verdi. Tüm çocuklar oturunca öğretmen çocukların karşlarına oturdu ve müzik etkinliğine geçti.

4. Etkinlik süresince öğretmenin sorularını etkinliğin sonunda sorduğu görüldü. Etkinlik öncesinde ve etkinlik sürecinde soru sorulmadı. Toplam 7 soru soruldu.

Son Gözlem

Okuma yazmaya hazırlık çalışmasının gözleendiği süreçte aşağıdaki örüntü ortaya çıkmıştır.

1. Etkinlik öncesinde, evcilik köşesinde çocukların oturarak öğretmenin yönlendirmesini bekledikleri gözleendi. Öğretmen çocukların önündeki masayı kenara çekti.

2. Etkinlik süreci, öğretmenin “Balıklar yüzerken insanlarla beraber sudan kafalarını çıkardıklarında baktılar ki kelebekler gelmiş.”demesiyle başladı. Çocukların dinlemediğini fark eden öğretmen düdükle çaldı. Daha sonra “Yavrum, benim dinlemeniz için düdükle mü çalmam gerekiyor.”dedi.

Öğretmen “Kelebekler gelmiş uçuşuyor. 5 kelebeğin ikisi aynıymış. Bu iki kelebeği bulup boyayacaksınız.”diyerek açıklama yaptı ve masaları çekti. İsmi söylediği çocuk öğretmenin masada gösterdiği yere oturdu. Öğretmen oturan çocuklara çalışma kağıdından verdi ve masalara pastel boyalar koydu. Çocukların hepsi oturup çalışmalarını yapmaya başladılar.

Önceki etkinliklerde dikkati dağıtan çocuğun arkadaşıyla boyalarını paylaşmadığını gören öğretmen “Kavga etmeyin. Aynıysın burada da var.”diyerek boya kutusunu gösterdi. Yanlış kelebeği boyadığını söyleyen bir çocuğa “Üzerini çizersin. Diğerini boyarsın. Ama önce dikkatlice bir bakın. Yanlışlık olmaz o zaman.”diyerek açıklama yaptı.

Yanına gelen bir çocuğa “Bitirdin mi?” diye sorduktan sonra “Aferin, çok güzel yapmışsın. Şuraya asalım beraber.”diyerek dönüt verdi. Öğretmen çocukla birlikte sınıfın kapısının dışında asılı olan panoya kağıdı astı. Öğretmen sınıfa “Evet, bitirenler bana getirsin asalım beraber.”dedi. bitiren çocuklar öğretmene getirmeye başladılar. Öğretmen çocukların yaptıklarını kontrol etti. Masaların arasında dolaşarak çocukların yaptığı çalışmalara baktı. Bitiren çocuklara “Aferin, çok güzel olmuş.” şeklinde dönütler verdi.

3. Etkinliği sonlandırma sürecinde, sınıftaki çocukların büyük bir kısmı çalışmayı bitirdikten sonra öğretmen “Bitirenler ellerini yıkayabilir.”dedi ve çocuklar sınıftan çıktılar.

4. Etkinlik süresince öğretmenin sorularını etkinliğin sonunda sorduğu görüldü. Etkinlik öncesinde ve etkinlik sürecinde soru sorulmadı. Toplam 3 soru soruldu.

Müzik Etkinliği

Ön Gözlem

Müzik etkinliğinin gözleendiği süreçte aşağıdaki örüntü ortaya çıkmıştır.

1. Etkinlik öncesinde, çocukların evcilik köşesinde tekrar U şeklinde oturdukları gözleendi. Öğretmen, çocukların hepsini görebilecek şekilde karşlarına oturdu.

2. Etkinlik süreci, öğretmenin “kurbağalarla balıklar topları topladılar kurbağa kardeşlere verdiler. Kurbağa kardeşler topları aldılar ve oynamaya başladılar. Onlar oynarken balıklar onların oynaması çok hoşuna gitti. Kurbağalar hoplayıp zıplıyor, birbirlerine atıyorlar, voleybol oynuyorlar. Balıklar ‘Kurbağalar çok güzel top oynuyorlar; biz onlara bir şarkı söyleyelim şarkı eşliğinde oynasınlar.’ diye düşündüler ve kurbağalarla ilgili bir şarkı söylemeye başladılar.” yönergesini vermesiyle başladı.

Öğretmen sonra çocuklara “Hangi şarkıyı söylediler?” sorusunu sordu. Çocuklar hep birlikte ‘ku vak vak, ku vak vak’ diyerek şarkıyı söylemeye başladılar. Öğretmen şarkının başını hatırlattı ve çocuklar şarkının başından başlayarak “Küçük Kurbağa” şarkısını söylemeye başladılar. Sol tarafında bir çocuğun ayağa kalkıp kurbağa hareketi yaparak şarkıyı söylediğini gören öğretmen, çocuğu yanına çağırdı. Yanına gelen çocuğa öğretmen “Sen hareketleri yap, siz de şarkıyı söyleyin.” dedi ve tüm çocuklar şarkıyı söylerken yanındaki çocukta hareketleri taklit etti.

3. Etkinliği sonlandırma sürecinde öğretmen, şarkının bir kez daha söylenmesinden sonra “Şimdi isminin söylediklerim otursun.”diyerek 4 çocuğun ismini söyledi. Diğer çocukların ise ayağa kalkmasını ve küçük kurbağa şarkısını söyleyerek bahçeye çıkmasını söyledi. Sınıfta kalan çocuklarında düşünceğini, düşünürken de masayı toplayacaklarını söyledi. Sınıfta kalan çocuklar hızlı bir şekilde masaların üzerindeki malzemeleri ve sandalyeleri topladılar ve etkinlik çocukların serbest bir şekilde yemek saatine kadar bahçede oynamaya başlamalarıyla sonlandı.

4. Etkinlik süresince öğretmenin sorularına bakıldığında etkinliğin başında 1 soru sorduğu görüldü. Etkinlik sürecinde ve sonunda soru sorulmadı.

Son Gözlem

Müzik etkinliği son gözlemde oyun etkinliği içerisinde verilmiştir. Etkinlik içerisinde sadece şarkı söyleme yapılmış ve soru sorulmamıştır.